

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра педагогіки та методики
технологічної освіти**

КУЛІНКА Юлія Сергіївна

МЕТОДИКА ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

*навчально-методичний комплекс дисципліни
для здобувачів вищої освіти другий (магістерський) рівень
спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)*

Кривий Ріг – 2020

Кулінка Ю.С.

Методика профільного навчання : *навчально-методичний комплекс дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерський) рівня спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)*. Кривий Ріг : КДПУ, 2020. 54 с.

Автор-укладач: *Кулінка Юлія Сергіївна* – доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, кандидат педагогічних наук Криворізького державного педагогічного університету.

Рецензенти:

Белова Юлія Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету.

Яковлева Вікторія Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Обговорено та схвалено кафедрою педагогіки та методики технологічної освіти КДПУ «19» листопада 2020 р., протокол №4

Затверджено Вченою радою факультету дошкільної і технологічної освіти КДПУ «28» грудня 2020 р., протокол №4

Видання містить програмний матеріал, рекомендації до самостійного опрацювання лекційного матеріалу, виконання практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни, питання до екзамену, список рекомендованої літератури.

Призначене для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) другого (магістерського) рівня денної та заочної форм навчання.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Структура і зміст дисципліни	6
2. Зміст блоків і тем дисципліни	7
2.1. Теми і зміст лекцій.....	7
2.2. Рекомендована література для самопідготовки та опрацювання лекційного матеріалу.....	9
3. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт	11
3.1. Теми практичних робіт.....	11
3.2. Плани виконання практичних робіт.....	11
4. Самостійна робота студентів	41
5. Перелік питань до екзамену	41
6. Методи навчання	43
7. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	45
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	48
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Навчальна дисципліни «Методика профільного навчання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес профільного навчання у старшій школі.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна педагогіка, методика виховної роботи, теорія та методика трудового навчання, методика навчання креслення, теорія і методика навчання технологій і проєктної діяльності.

Мета: підготувати майбутнього вчителя технологій та креслення, профільного навчання (конструювання і моделювання одягу) до практичної діяльності, допомогти набути знання з методики навчання технологій у профільній школі, виробити вміння створювати ефективні навчальні ситуації в освітньому процесі, виробити зрілість методичних суджень щодо специфіки викладання технологічного профілю в школі, оволодіти теоретичними, методичними знаннями та вміннями проведення уроків профільного навчання у старшій школі відповідно до нових тенденцій реформування освітньої галузі «Технологія».

Завдання:

– розкриття змісту основних положень Державного стандарту освітньої галузі «Технологія» та нової структури профільної підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах;

– оволодіння майбутніми вчителями технологій та креслення, профільного навчання (конструювання і моделювання одягу) теоретичними і методичними знаннями та вміннями проведення уроків профільного навчання та занять елективних курсів відповідно до нових тенденцій реформування освітньої галузі «Технологія» з використанням активних, інтерактивних методик, інформаційних засобів навчання, також оволодіння шляхами забезпечення освітньої, розвиваючої та виховної функції профільної підготовки учнів;

– здійснення зв'язків профільної підготовки учнів з основами наук, інтеграція знань учнів про техніку, технологію і виробництво;

– визначення змісту роботи вчителя з організації, планування і матеріального забезпечення профільного навчання учнів;

– підготовка і розробка необхідної документації для вчителя профільного навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

– місце та роль трудової профільної підготовки у здійсненні загальноосвітніх та професійних завдань школи у фізичному, інтелектуальному, соціальному і духовному розвитку особистості учня;

– зміст, ідеї та принципи побудови Державного стандарту освітньої галузі «Технологія», сучасні, системи, за якими побудовані шкільні

профільні програми різних рівнів, навчальні посібники з профільного навчання;

– характер і зміст роботи вчителя старшої школи щодо організації, планування і матеріального забезпечення профільного навчання учнів у закладах освіти;

уміти:

– готуватися до теоретичних і практичних занять, правильно будувати й проводити ці заняття у школі, складати потрібну для занять навчально-методичну та технічну документацію;

– правильно організовувати проєктно-технологічну діяльність учнів, суспільно корисну продуктивну працю учнів старшого шкільного віку в школі, поза школою, та у виробничих умовах (добір видів праці, нормування, облік та ін.);

– організовувати й проводити позакласну роботу учнів з профільних елективних курсів, а також факультативні заняття;

– правильно здійснювати зв'язок теоретичних занять з техніки та технології з практичними заняттями і працею учнів, а всієї технологічної підготовки з основами наук;

– поєднувати навчання, виховання і розвиток учнів у процесі урочної та позакласної роботи з профільного навчання.

– організовувати профільне навчання в закладі освіти, а тому числі й у сільській місцевості.

У процесі вивчення дисципліни «Методика профільного навчання» формуються наступні предметні компетентності:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі профільного навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Фахова компетентність – здатність здійснювати підбір форм та методів навчання, уміння вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів.

Проєктно-технологічна компетентність – це здатність застосовувати техніко-технологічні знання, уміння, навички, способи мислення та особистий досвід у процесі професійної діяльності.

Інформаційна компетентність – здатність ефективного пошуку, структурування інформації, її адаптацію до особливостей освітнього процесу і дидактичних вимог, формулювання навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами; володінням основними методами, способами і засобами отримання, зберігання, переробки інформації, навичками роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією та здійснення регулярної самостійної пізнавальної діяльності; здатність працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах і корпоративних інформаційних системах, дотримуватися основних вимог інформаційної безпеки.

1. Структура і зміст дисципліни

Таблиця 1.1.

Структура дисципліни «Методика профільного навчання»

Найменування показників	Шифр спеціальності, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 / 4	014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)	Нормативна	
		Рік підготовки:	
		1	1
Загальна кількість годин – 90 / 120		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Спеціалізація: 014.09 Середня освіта (Інформатика)	18 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Лабораторні	
	0 год.	0 год.	
	Самостійна робота		
	54 год.	104 год.	
	Індивідуальні завдання: год.		
Вид контролю: екзамен			
	Ступінь вищої освіти: магістр		

Таблиця 1.2.

Зміст дисципліни «Методика профільного навчання»

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
Блок 1. Особливості змісту та організації навчання у профільній школі												
Тема 1.1. Предмет та завдання методики профільного навчання	10	2	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Тема 1.2. Методика здійснення профільного навчання у старшій школі	10	2	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Тема 1.3. Форми організації	10	2	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12

профільного навчання в старшій школі.												
Тема 1.4. Організація допрофільної підготовки та профільного навчання в старшій школі	10	2	2	-	-	6	16	1	1	-	-	14
Разом (блок 1)	40	8	8	-	-	24	58	4	4	-	-	50
Блок 2. Навчання за технологічним профілем у профільній школі												
Тема 2.1. Концептуальні основи технологічної підготовки учнів старших класів	10	2	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 2.2. Проектування й організація уроків у старшій профільній школі	10	2	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 2.3. Особливості організації навчального процесу в профільній школі	10	2	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 2.4. Особливості організації профільного навчання в сільській школі	10	2	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 2.5. Підготовка вчителя до роботи в умовах профільного навчання	10	2	2	-	-	6	14	1	1	-	-	12
Разом (блок 2)	50	10	10	-	-	30	62	4	4	-	-	54
Усього годин	90	18	18	-	-	54	120	8	8	-	-	104

2. Зміст блоків і тем дисципліни

2.1. Теми і зміст лекцій

Блок 1.

Особливості змісту та організації навчання у профільній школі

Тема 1.1. Предмет та завдання методики профільного навчання.

Зміст профільного навчання в старшій школі. Сутність, мета і принципи організації профільного навчання в старшій школі. Загальні питання методики профільного навчання у старших класах. Характеристика завдань та змісту профільного навчання технологічного напрямку. Наступність трудового і профільного навчання та виховання у школі. Форми організації профільного навчання технологічного напрямку.

Тема 1.2. Методика здійснення профільного навчання у старшій школі.

Основні напрями профільного навчання в старшій школі. Формування і реалізація профілів навчання: суспільно-гуманітарний; природничо-математичний; технологічний; художньо-естетичний; спортивний напрями. Етапи формування практичних умінь та навичок учнів у профільному навчання.

Тема 1.3. Форми організації профільного навчання в старшій школі.

Передумови визначення профілю закладу освіти. Перехід до профільного навчання. Рівні профілізації. Алгоритм впровадження профільного навчання. Аналіз візитної картки впровадження профільного навчання закладу освіти.

Тема 1.4. Організація допрофільної підготовки та профільного навчання в старшій школі.

Психологічний супровід допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Форми реалізації допрофільної підготовки. Поглиблене вивчення окремих предметів на диференційованій основі. Роль курсів за вибором в організації допрофільної підготовки і профільного навчання. Створення програми курсу за вибором. Інформаційно-методичне забезпечення.

Блок 2.

Навчання за технологічним профілем у профільній школі

Тема 2.1. Концептуальні основи технологічної підготовки учнів старших класів.

Особливості вивчення курсу «Технології» в 10-11 класах. Структура і зміст навчальної програми. Модульний підхід до структурування навчальної програми. Інваріантна та варіативна частини програми. Модульна структура програми з «Технологій»: Дизайн предметів інтер'єру, Техніки декоративно-ужиткового мистецтва, Дизайн сучасного одягу, Краса та здоров'я, Кулінарія, Ландшафтний дизайн, Основи підприємницької діяльності, Основи автоматики і робототехніки, Комп'ютерне проектування, Креслення. Загальна характеристика варіативної частини програми.

Тема 2.2. Проектування й організація уроків у старшій профільній школі.

Структура уроків за технологічним профілем. Особливості підготовки, планування та проведення уроків різних типів. Тематичний план, його форма та логіка складання. Систематичний аналіз навчального матеріалу з метою відбору понять, термінів і визначення прийомів роботи з учнями. Аналіз уроків. Система вимог до оптимально організованого уроку профільного навчання у старших класах. План аналізу уроку.

Тема 2.3. Особливості організації навчального процесу у профільній школі.

Інноваційні педагогічні технології у профільному навчанні. Проектно-технологічний підхід у технологічній підготовці учнів старшої школи. Діагностика навчальних досягнень учнів за технологічним профілем. Перелік навчальних спеціалізацій у профільній технологічній підготовці

старшокласників. Портфоліо як форма оцінювання результативності навчальної діяльності учнів профільної школи.

Тема 2.4. Особливості організації профільного навчання в сільській школі.

Моделі профільної технологічної підготовки учнів старших класів сільської місцевості. Модульний підхід до обґрунтування змісту профільної технологічної підготовки сільських старшокласників. Інноваційні методики у викладенні профільного навчання у старших класах сільської загальноосвітньої школи. Зміст програми технологічних профілів для сільської місцевості. Навчально-матеріальна база.

Тема 2.5. Підготовка вчителя до роботи в умовах профільного навчання.

Організаційна та методична підготовка вчителя та особливості проведення уроків за технологічним профілем у старших класах. Мета, зміст, форми та технології підготовки вчителя до роботи в умовах профільного навчання. Компетентнісний підхід у підготовці вчителя профільної школи.

2.2. Рекомендована література для самопідготовки та опрацювання лекційного матеріалу

Основна:

1. Андрощук І. П., Коберник О.М. Технологічна підготовка старшокласників сільських загальноосвітніх навчальних закладів : теорія і методика : Монографія. Умань : СПД Жовтий, 2008. 240 с.
2. Готовність учня до профільного навчання / Упоряд. В. Рибалка ; за заг. ред. С. Максименко, О. Главник. Київ : Мікрос – СВС, 2003. 112 с.
3. Ілющенко А.О., Шестаковський М.М. Навчальна програма курсу за вибором «Моделювання одягу» для 11 класу : Київ, 2012. 21 с.
4. Ілющенко А.О., Шестаковський М.М. Навчальна програма курсу за вибором «Сучасна вишивка» для 10 класу : Київ, 2012. 21 с.
5. Кизенко В. І. Педагогічна сутність основних понять профільного навчання. *Підручник для директора*. 2003. № 11–12. С. 42–45.
6. Концепція профільного навчання в старшій школі. *Директор школи*. 2010. №1. С. 22-26.
7. Мачача Т. С. Навчальна програма курсу за вибором «Проектування виробів в етностилі» для 10-11 класів : Київ : Інститут педагогіки, 2019. 19 с.
8. Портфоліо педагога / Укладач І. Т. Соколянська. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
9. Профільне навчання в старшій школі: шляхи розвитку : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2010. 362 с.

10. Сучасний урок технологій у старшій школі : навчально-методичний посібник / за заг. ред. О. М. Коберника. Умань : ПП Жовтий, 2011. 248 с.

11. Технології : Нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень); Методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 47 с.

12. Туташинський В.І. Навчальна програма курсу за вибором «Технології сучасного виробництва» для 10 (11) класів : Київ: Інститут педагогіки, 2019. 28 с.

13. Шиян Н. І. Профільне навчання у школах сільської місцевості : теорія і практика. Полтава : АСМІ, 2004. 442 с.

Додаткова:

1. Вдовиченко Р., Калініна Л. Проблеми профільного навчання в старшій школі на регіональному рівні. *Освіта і управління*. 2004. Т. 7. Ч. 2. С. 71–77.

2. Вольянська С. Є. Науково-педагогічна сутність організації профільного навчання у старшій ланці загальноосвітньої школи. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. Зб. наук. пр. Харків : ХНПУ, 2005. Вип. 23. С. 13–19.

3. Кузнецов А. А., Филатова Л.О. Профильное обучение и учебные планы старшей ступени школы. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2003. № 3. С. 54–58.

4. Куриш Ю. Становлення профільного навчання. *Завуч*. 2005. № 17–18, червень, 63 с. С. 18–20.

5. Лернер П. Профільна освіта старшокласників : якою їй бути? *Завуч*. 2003. Травень. № 14. С. 6–7.

6. Лікарчук І. Проблема профілізації навчання. *Управління освітою*. 2002. Липень. № 13–14. С. 2–9.

7. Пригодій М. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів: дис... доктора. пед. наук: 13.00.04 / НАПН України, Інститут вищої освіти. Київ, 2011. 517 с.

Інтернет ресурси для підготовки:

1. Електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни: «Теорія і методика трудового та професійного навчання». URL : <http://ito.vspu.net/ENK/2011-2012/TIMTPN/index.htm>.

2. Ясінська Т. М. Методика профільного трудового навчання. URL : <http://jasinskat.blogspot.com/2014/11/blog-post.html>.

3. Програми для 10-11 кл. URL : http://20zoshmk.at.ua/load/dlja_vchiteliv/programi_ta_metodichni_rekomendaciji/programi_dlja_10_11_kl/22-1-0-72.

4. Навчальні програми для 10-11 класів шкіл з українською мовою навчання. URL: <http://osvita.ua/school/program/30993/>

3. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт

Завдання практичних робіт:

- поглиблення, закріплення і конкретизація знань, отриманих на лекціях і в процесі самостійної роботи;
- формування практичних умінь і навичок, необхідних в майбутній професійній діяльності;
- розвиток умінь спостерігати та пояснювати процеси, що вивчаються;
- розвиток самостійності тощо.

3.1. Теми практичних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Вивчення та аналіз навчальних програм з профільного навчання	2	1
2	Вивчення предмету «Технології» у загальноосвітній школі. Модульна структура «Технологій» у 10/11 класах (рівень стандарту)	2	1
3	Особливості методики навчання технології як профільної загальноосвітньої дисципліни (профільний рівень)	2	2
4	Курси за вибором учнів старшої профільної школи як умова реалізації індивідуальної освітньої траєкторії при вивченні технології	2	1
5	Методика навчання учнів проєктно-технологічної діяльності у профільній школі	2	1
6	Методика проведення практичних робіт з технологічного профілю	2	1
7	Методика використання творчого потенціалу варіативних модулів за технологічним профілем	2	-
8	Методика організації профільного технологічного навчання у сільській місцевості	2	1
9	Діагностика готовності вчителя технологій до профільного навчання старшокласників	2	-

3.2. Плани практичних робіт

Практична робота №1

Тема: Вивчення та аналіз навчальних програм з профільного навчання.

Мета: сформувати у магістрантів знання щодо структури, змісту та методичного наповнення програм профільного навчання; навчитися аналізувати зміст і вимоги навчальних програм з профільного навчання для учнів 10-11 класів.

Зміст теми:

1. Призначення шкільної навчальної програми з профільного навчання. Основні структурні елементи, що входять до її змісту.
2. Аналіз відомостей, що відображається у пояснювальній записці до навчальної програми з профільного навчання.
3. Інформаційне наповнення змісту програми з профільного навчання.
4. Принципи, за якими складається програма.
5. Види технологій, що представлені в розділах програм з профільного навчання.

Загальні відомості:

Для визначення об'єму знань і вмінь, які необхідно засвоїти учням, добору об'єктів праці до окремих занять учитель керується основним документом – навчальною програмою.

Профільним називається навчання, зміст якого охоплює певний профіль, наприклад, металообробку, деревообробку, обробку тканин тощо. Це означає, що учні ознайомлюються послідовно з основами декількох професій, які охоплюють даний профіль.

Під **змістом навчання** ми розуміємо соціально і педагогічно обґрунтовану, логічно (структурно) впорядковану й зафіксовану у навчальних програмах і дидактичних посібниках інформацію, на основі якої учні засвоюють знання і трудові вміння, необхідні для загальнотрудової підготовки політехнічного характеру, участі у продуктивній праці, а також наступної професійної підготовки.

Зміст профільного навчання визначається навчальною програмою. Будь-яка програма складається з 3-х частин: інформаційно-методичної, нормативної і констатуючої.

Інформаційно-методична частина містить матеріал, який повинен допомогти педагогам у вирішенні завдань навчально-виховного процесу. У неї входять: методична частина пояснювальної записки, міжпредметні зв'язки, література.

До **нормативної частини** відносяться: мета, завдання програми, знання і вміння, які повинні отримати учні у процесі навчання, а також час на вивчення окремих тем і розділів та час, який відводиться для учнів протягом року, тобто тематичний план.

Констатуюча частина програми розкриває зміст навчального матеріалу, тобто містить теоретичні відомості і практичні роботи.

У **пояснювальній записці** сформульовано основні вимоги до викладання даного предмета, показано які знання, уміння і навички повинні отримати учні у процесі занять, подаються деякі методичні рекомендації вчителю.

Тематичний план розкриває зміст даного предмета, визначає послідовність вивчення матеріалу і час, відведений на теоретичні, лабораторно-практичні та практичні заняття. У тематичному плані вказано, як розподілений навчальний матеріал програми по роках навчання, скільки годин відводиться на кожен розділ програми. Тематичний план побудований

так, що зміст навчання за основними розділами з кожним роком ускладнюється.

Зміст програми – це теоретичний матеріал, з яким повинні ознайомитися учні на уроках профільного навчання та лабораторні, лабораторно-практичні та практичні роботи, які вони повинні виконати відповідно до програми.

У авторських навчальних програмах зустрічається ще й такий структурний елемент як список рекомендованої літератури (“Література”).

Структура навчальної програми може бути представлена таким чином: пояснювальна записка, тематичний план, зміст програми, література

Завдання практичної роботи:

1. Ознайомитися зі структурою програми, дати коротку характеристику її елементів.

2. Ознайомитися зі змістом пояснювальної записки до програми та скласти її план.

3. Ознайомитися зі змістом інформаційного наповнення програми для одного із класів і визначити основні його елементи.

4. Ознайомитися з інформаційним наповненням змісту програми для кожного класу та визначити принцип укладання програми.

5. Ознайомитися з державними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів за інформаційним наповненням програми будь-якого класу та привести приклади предметно-практичних, предметно-розумових чи інших умінь, які слід сформулювати в учнів при вивченні конкретної теми.

6. Скласти та здати звіт. У звіті відзначити:

- мету та задачі профільного навчання за технологічним профілем для 10-11 класів;
- особливості викладання профільного навчання за програмою;
- приклади класифікацій умінь, вказаних у державних вимогах до загальноосвітньої підготовки учнів;
- принцип укладання навчальної програми для 10-11 класів за профілем.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати та скласти електронний конспект «Концепції профільного навчання».

2. Сформулювати особливості реалізації технологічного напрямку у профільній старшій школі (тезисно).

Рекомендована література:

1. Концепція профільного навчання в старшій школі. *Директор школи*. 2010. №1. С. 22-26.

2. Навчальні програми для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний профіль.

3. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання: Частина 2. Загальні засади методики трудового навчання. Київ : РНЦ «ДІНІТ», 2000. 186 с.

4. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 238 с.

5. Янцур М. С. Теорія трудового навчання: навч. посіб. Рівне: РДГУ РВВ, 2010. 395 с.

Практична робота №2

Тема: Вивчення предмету «Технології» у загальноосвітній школі. Модульна структура «Технологій» у 10/11 класах (рівень стандарту).

Мета: сформувати знання змісту, мети вивчення курсу «Технології» у загальноосвітній школі, а також модулів курсу «Технологій» у 10/11 класах (рівень стандарту), уміння планувати уроки з технології.

Зміст теми:

1. Мета та завдання вивчення курсу технології у старшій школі на рівні стандарту.
2. Характеристику вивчення курсу технології на рівні стандарту.
3. Мета вивчення модуля.
4. Структура модуля.
5. Тематичний план модуля.

Загальні відомості:

У 10-11 класах Типовими освітніми програмами навчальний предмет технології віднесено до вибірково-обов'язкових. Якщо школа обрала технології, то на освоєння предмета відводиться 105 годин в 10 чи 11 класах. Можливі також варіанти, за якими ці 105 годин освоюються в 10 і в 11 класах (70+35 чи 35+70).

Навчання здійснюється за програмою, затвердженою наказом МОН від 23.10.2017 № 1407, яка розміщена на офіційному вебсайті міністерства за покликом <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalniprogramy.html>.

Навчальна програма «Технології» (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркового навчальних модулів, з яких учні спільно з учителем обирають лише три, для вивчення упродовж навчального року (двох):

- «Дизайн предметів інтер'єру»,
- «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»,
- «Дизайн сучасного одягу»,
- «Краса та здоров'я»,
- «Кулінарія»,
- «Ландшафтний дизайн»,
- «Основи підприємницької діяльності»,
- «Основи автоматики і робототехніки»,
- «Комп'ютерне проектування»,

– «Креслення».

Навчальний модуль, за своїм змістовим наповненням, є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою визначеною учителем. Кількість годин, що відводиться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

Завдання практичної роботи:

1. Законспекуйте основні положення Пояснювальної записки навчальної програми курсу технології.
2. Виконати календарно-тематичне планування за обраним модулем за формою (див. Додаток 1) для рівня стандарту.

Завдання самостійної роботи:

1. Написати есе на тему «Яким ви уявляєте собі підручник для старшокласників профільної школи технологічного напрямку?»
2. Складіть анотації на підручники з технологій для учнів 10-11 класів (автора підручника обрати самостійно).
3. Розробіть власний проєкт рубрик до підручників з технології для учнів 10, 11 класів (рівень стандарту).

Рекомендована література:

1. Байдалюк К.А., Кулінка Ю.С. Методичні розробки уроків за розділом «Художньо-графічна культура у дизайн-проєктах». Технології. 11 клас. Спеціалізація «Основи дизайну». Кривий Ріг : КДПУ, 2018. 200 с.
2. Кулінка Ю.С. Теоретико-методичні основи формування дизайнерської культури в учнів у процесі профільного навчання. *Трудове навчання та креслення у контексті сучасних інновацій : теоретико-методичні аспекти* : кол. монограф. / за ред. О.Д. Літковець. Рівне : Видавець О. Зень, 2018. С. 161–181.
3. Навчальні програми для 10-11 класів шкіл з українською мовою навчання. URL: <http://osvita.ua/school/program/30993/>
4. Програми для 10-11 кл. URL: http://20zoshmk.at.ua/load/dlja_vchiteliv/programi_ta_metodichni_rekomendaciji/programi_dlja_10_11_kl/22-1-0-72.
5. Технології : Нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень). *Методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України*. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 47 с.

Практична робота №3

Тема: Особливості методики навчання технології як профільної загальноосвітньої дисципліни (профільний рівень).

Мета: ознайомити студентів з методикою навчання курсу технології за професійним напрямом; сформуванню вміння проводити уроки профільного навчання за профільним рівнем у 10-11 класах.

Зміст теми:

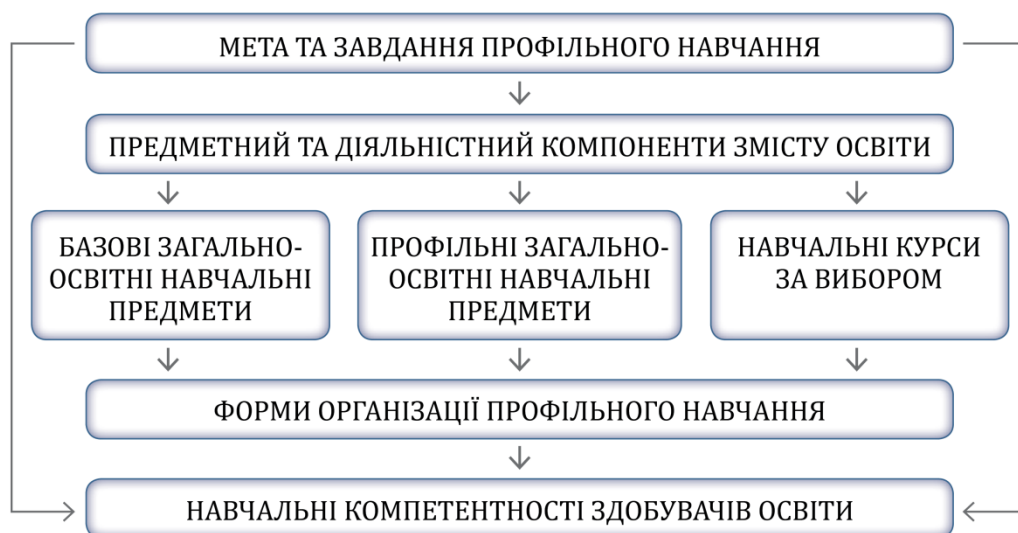
1. Сутність професійного напрямку профільного навчання.
2. Мета і принципи організації профільного навчання в старшій школі.
3. Форми організації профільного навчання в старшій школі: внутрішньошкільні, зовнішньошкільні.
4. Допрофільна підготовка.

Загальні відомості:

Профільна середня освіта – один із рівнів освіти ([ч. 2 ст. 10 Закону «Про освіту»](#) від 05.06.2017 № 2145-VIII, далі – Закон про освіту). Це відповідає третьому рівню Національної рамки кваліфікацій. Цей рівень триває три роки і його можуть здобувати в окремих закладах освіти або у структурних підрозділах одного закладу освіти ([п. 3 ст. 12 Закону про освіту](#)).

Заклади освіти можуть мати освітні програми профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням ([п. 7 ст. 12 Закону про освіту](#)).

Академічне спрямування – профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти.

Орієнтовна модель профільного навчання

Професійне спрямування – орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів.

Завдання закладу освіти – створити організаційно-педагогічні умови, щоб **реалізувати індивідуальні освітні траєкторії**, забезпечити педагогічний супровід для побудови індивідуального освітнього маршруту.

Індивідуальний освітній маршрут прокладають за напрямками профілізації. Ними можуть бути суспільно-гуманітарний, технологічний, художньо-естетичний, природничо-математичний, спортивний.

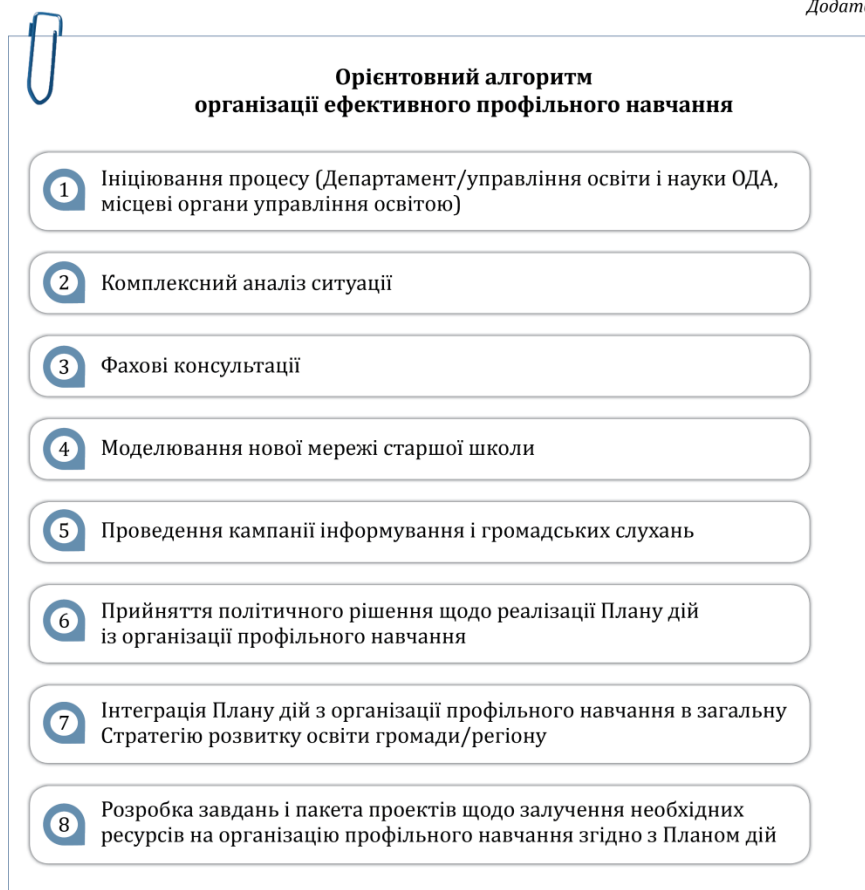
Для вчителів доцільно **організувати**:

- семінарські заняття, на яких ознайомлювати із сучасними вітчизняними та зарубіжними концепціями диференціації та індивідуалізації навчання учнів;
- експериментальні творчі групи, наприклад, «Технологія формування індивідуальних освітніх траєкторій навчання».

Через індивідуальну освітню траєкторію реалізується принцип варіативності навчання, тобто учні можуть вибирати профіль, предметні курси за вибором, курси загальнокультурного розвитку, гуртки, платні послуги, індивідуальні консультації, послуги додаткових освітніх ресурсів, які надають заклади освіти міста, творчі, дослідницькі роботи, проекти, засоби оцінювання освітньої діяльності, строк їхньої реалізації, громадську діяльність у закладі освіти т поза його межами.

Орієнтовний алгоритм організації профільного навчання.

Додаток

Старша профільна школа стане обов'язковою для тих, хто здобуватиме повну загальну середню освіту за академічним спрямуванням. Воно орієнтоване на те, що здобувачі освіти продовжуватимуть навчання на вищих рівнях освіти.

Модернізація мережі старших шкіл громади має бути під контролем керівництва місцевої влади, ґрунтуватися на глибокому і об'єктивному

аналізі, і головне – з широким та прозорим залученням всіх зацікавлених сторін.

Організація профільного навчання через модернізацію мереж старших шкіл відбуватиметься, як правило, у **двох напрямках**:

- створення нової мережі старших шкіл з чітким визначенням профілізації кожного закладу і можливою ліквідацією III ступенів деяких шкіл, тобто переведення їх у статус «гімназії», в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці. Вочевидь, йтиметься про міста, які мають чисельність населення понад 50 тис. осіб і стали демографічну ситуацію;
- створення ліцеїв, як самостійних юридичних осіб, на основі принципів міжмуніципальної співпраці.

Другий напрям складніший. Не можливо створити такі заклади в усіх адміністративно-територіальних одиницях, враховуючи наявність контингенту здобувачів освіти. Це означає, що громади, які вже сформувалися як ОТГ і межують між собою, мають змоделювати нову спільну мережу старших шкіл. Ця модель може мати назву «міжмуніципальний освітній округ».

Технології 10-11 клас (профільний рівень)

Типовими освітніми програмами передбачається по 6 годин на вивчення предмета у 10 та 11 класах. Навчання здійснюється за однією з профільних програм, що розміщені на офіційному сайті міністерства за покликом <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html> чи за програмами професійного навчання, затвердженими МОН від 23.09.2010 № 904 з використанням, за потреби, часу навчальної практики у 10 класі.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти.

Завдання практичної роботи:

1. Розробити урок технологій за профільним рівнем (модуль та тип уроку обрати самостійно).
2. Розробити нетрадиційний урок профільного навчання (модуль та тип уроку обрати самостійно).

Завдання самостійної роботи:

1. Підготувати реферат з презентацією на тему «Історія виникнення та розвитку профільної школи в Україні».
2. Підібрати анкети та тести для виявлення рівня допрофільної підготовки учнів та вибору майбутнього профілю.
3. Заповнити таблицю:

Нетрадиційні форми традиційних уроків

Традиційний урок (тип уроку)	Нетрадиційний урок
Урок засвоєння нових знань	Урок-лекція Урок-бесіда Урок-мандрівка Урок-екскурсія Урок-конференція Урок-дослідження

Рекомендована література:

1. Готовність учня до профільного навчання / Упоряд. В. Рибалка ; за заг. ред. С. Максименко, О. Главник. Київ : Мікрос – СВС, 2003. 112 с.
2. Кизенко В. І. Педагогічна сутність основних понять профільного навчання. Підручник для директора. 2003. № 11–12. С. 42–45.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі. *Директор школи*. 2010. №1. С. 22–26.
4. Кушнір В. М. Профільне навчання в історії розвитку вітчизняної школи (друга половина XIX–XX ст.). Монографія. Умань : Видавець «Сочінський», 2016. 418 с.
5. Профільне навчання в старшій школі: шляхи розвитку : наук.-допом. *Бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського*. Київ, 2010. 362 с.
6. Сучасний урок технологій у старшій школі : навчально-методичний посібник / за заг. ред. О. М. Коберника. Умань : ПП Жовтий, 2011. 248 с.
7. Технології : Нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень); Методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 47 с.
8. Туташинський В.І. Навчальна програма курсу за вибором «Технології сучасного виробництва» для 10 (11) класів : Київ: Інститут педагогіки, 2019. 28 с.

Практична робота №4

Тема: Курси за вибором учнів старшої профільної школи як умова реалізації індивідуальної освітньої траєкторії при вивченні технології

Мета: закріпити на практиці методику формування понять і закономірностей, специфіку вивчення теоретичного матеріалу при вивченні курсів за вибором; сформуванню вміння розробляти курсів за вибором для старшої профільної школи технологічного напрямку.

Зміст теми:

1. Роль міжпредметних зв'язків у формуванні теоретичних знань.
2. Методичні прийоми викладання, засоби формування понять, ідей, теорій.
3. Проєктування технологій розвитку (модель психологічної, професійної та особистісної орієнтованості учнів у майбутній професії).

4. Сутність створення курсів за вибором для технологічного напрямку.

Загальні відомості:

Курси за вибором – це навчальні курси, які входять до складу допрофільної підготовки та профільного навчання. Курси за вибором створюються за рахунок варіативного компонента змісту освіти.

Функцією курсів за вибором допрофільної підготовки є правильний вибір профілю навчання, визначення сфери майбутньої професійної діяльності, усвідомлення учнями своїх переваг з позиції майбутньої діяльності.

Вибір курсів за вибором здійснюється учнями добровільно. Ними повинні бути охоплені всі школярі 8-9 класів. Допрофільні курси за вибором є короткочасними (9-17 годин). Протягом 2-х років учні вивчають не менше 3-х- 4-х курсів.

За змістовим наповненням виокремлюють декілька видів курсів за вибором для допрофільної підготовки:

- професійно-орієнтаційні, які знайомлять учнів із світом сучасних професій;
- курси, що розширюють знання учнів з шкільних предметів;
- прикладні, які за результатами навчання передбачають навчити учнів оцінювати свої можливості щодо способів діяльності.

У старшій профільній школі курси за вибором сприяють формуванню індивідуальної освітньої траєкторії школярів, орієнтують на усвідомлений та відповідальний вибір майбутньої професії.

Кожен учень протягом 3-х років навчання у старшій школі обирає для вивчення не менше 4-х – 5-ти курсів за вибором.

Курси за вибором у старшій школі можуть виконувати різні функції:

- забезпечувати поглиблене та розширене вивчення профільних предметів;
- забезпечувати міжпредметні зв'язки, сприяти вивченню непрофільних предметів;
- передбачають вивчення методів пізнання природи;
- зорієнтовані на певний вид діяльності людини поза профілем навчання, який обрав учень.

Загальноосвітні школи створюють ті чи інші профілі навчання за рахунок комбінацій базових, профільних предметів і курсів за вибором. Цим самим забезпечується гнучка система профільного навчання, яка дає змогу обрати старшокласнику індивідуальну освітню програму.

Зрозуміло, що такий підхід до профільного навчання вимагає технологічного узгодження таких понять, як профільне навчання, компетенції і інновації в освіті. При цьому компетентність трактується як здатність використовувати набуту кваліфікацію, яку здобула особистість, для виконання професійних завдань. У школі, яка розвивається за інноваційними законами, ці поняття є взаємозалежними і взаємодоповнюючими. Освітній процес і особистість розвиваються оптимально у профільній школі, яка

активно працює над загальними і фаховими компетенціями (як учителів, так і учнів) і для цього використовує інноваційні педагогічні технології.

У найбільш загальному значенні під **компетентністю людини** слід розуміти спеціально структуровані набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. **Загальні і фахові компетентності** людина використовує в різних сферах діяльності для виконання певних завдань, вони також служать їй при виборі моделі поведінки в різних ситуаціях.

Завдання практичної роботи:

1. Розробити урок технологій за технологічним напрямом використовуючи традиційні та нетрадиційні форми.
2. Підготувати для учнів пояснення основних понять за одним із обраних елективних курсів, використавши міжпредметні зв'язки з трудовим навчанням та технологіями.

Завдання самостійної роботи:

1. Визначити варіанти впровадження курсів за вибором для технологічного напрямку за результатами вивчення фахової преси.
2. Підібрати або розробити самостійно діагностичні методики для контролю досягнень учнів з елективного курсу.

Рекомендована література:

1. Егоров О. Профільне образование: проблемы и перспективы. *Народное образование*. 2006. № 5. С. 32–36.
2. Зламанюк Л.М. Профільна освіта: шляхи реалізації. *Нива знань*. 2005. № 1. С. 14–17.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі. *Директор школи*. 2010. №1. С. 22–26.
4. Липова Л., Замаскіна П., Малишев В. Профільне навчання і проблеми соціалізації випускників. *Шлях освіти*. 2008. № 1. С. 38–41.
5. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект: кол. монографія / [авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська, та інші.]; за наук. ред. д-ра пед. наук Г. О. Васьківської. Київ, КОНВІ ПРІНТ 2018. 260 с
6. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород, 2007. 364 с.
7. Химинець В.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. *Освіта Закарпаття*. 2007. № 6. С. 7–10.

Практична робота №5

Тема: Методика навчання учнів проєктно-технологічної діяльності у профільній школі.

Мета: сформувати знання з створення навчального проєкту, створення порт фоліо учня, студента та вчителя.

Зміст теми:

1. Навести визначення навчального проєкту.

2. Навести етапи діяльності учнів у навчальному проєкті.
3. Описати процес складання портфоліо.
4. Для чого потрібне портфоліо з точки зору методики навчання?
5. У чому полягає функція портфоліо?
6. З чого складається портфоліо проєкту?

Загальні відомості:

Особливості організації проєктної діяльності учнів старшої школи

Для більш конкретного визначення змісту проєктної діяльності старшокласників розкриємо сутність навчального проєкту та його зміст. **Навчальний проєкт** – це спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність учнів, яка організована на основі спільної мети, має спільні методи й способи діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату для розв'язання проблеми, важливої для всіх учасників проєкту.

Навчальний проєкт передбачає **п'ять етапів діяльності учнів і вчителя:**

- проблема або проблемне завдання (попереднє складання плану дій на основі визначених завдань);
- пошук інформації та її накопичення з подальшим аналізом і систематизацією;
- планування – вироблення плану дій на основі аналізу інформації;
- реалізація – виконання запланованих робіт зі створення матеріального чи інтелектуального продукту або послуги;
- презентація проблеми, результатів дослідження, створеного продукту.

Незалежно від практичного результату роботи над проєктом, після завершення всіх запланованих робіт до кінцевого продукту додається портфоліо.

Портфоліо (проєктна папка) відображає щонайменше результати всіх п'яти вищезгаданих етапів роботи над проєктом. У ній накопичуються всі робочі матеріали – знайдені в Інтернеті або в літературних джерелах зразки, інформація про досліджувану проблему, робочі записи чи замальовки, теоретична частина проєкту у вигляді рефератів, обґрунтування проблеми тощо. Портфоліо складається на основі банку ідей і пропозицій (він наповнюється під час роботи над проєктом, а після завершення роботи автоматично перетворюється на портфоліо проєкту).

Для чого потрібне портфоліо й у чому, з точки зору методики навчання, полягає його функція?

Портфоліо відображає **хід індивідуальної роботи** учня або проєктної групи. Важливим тут є не стільки те, що з допомогою портфоліо можна презентувати зовнішній результат, тобто продукт, отриманий у процесі роботи над проєктом, скільки саму роботу, і в тому числі її **внутрішній результат**.

Разом з тим учитель може застосовувати портфоліо як оцінну технологію. Тут треба дещо пояснити.

По-перше, технологія, яку опановують школярі, перетворює навчальний процес з репродуктивного на продуктивний. Учень отримує не лише матеріальний, а й освітній продукт – самостійно або з допомогою товаришів і педагога здобуває цікаві й життєво необхідні йому знання (під терміном «життєво необхідні» ми розуміємо ті знання, що дають змогу розв'язати проблему). Найбільш важливим моментом у продуктивній технології навчання є те, що учні не тільки опановують знання, вміння та навички, а й набувають *досвід* використання як засвоєних раніше, так і нових знань і вмінь в умовах практичної діяльності.

У зв'язку з цим перед учителем постає проблема – як оцінити учнівський досвід? Щодо знань і вмінь зробити це досить просто: ми просимо учня відтворити знання чи вміння і за наперед визначеними, *однаковими для всіх* критеріями оцінюємо його відповідь. Наприклад: Василь пояснив, що таке технологічна машина, а Петро – ні; відповідно Василь отримує вищу оцінку, ніж Петро. Така логіка оцінювання є простою, зрозумілою і традиційною для репродуктивної моделі навчання. За умов особистісно зорієнтованого навчання питання стоїть зовсім по-іншому: а чи потрібне Петрові визначення технологічної машини? Для його проекту це не потрібно. Для нього значущим, а отже, і більш цікавим є інше знання і, відповідно, інші визначення. Тому ще раз зазначимо, що проблема оцінювання в умовах особистісно орієнтованого підходу і нині залишається актуальною.

Чи можна виробити єдині критерії для оцінювання досвіду? Очевидно, що ні, адже досвід індивіда є суб'єктивним.

Отже, підсумуємо, портфоліо розкриває індивідуальний учнівський досвід роботи над проектом. Іншими словами, воно відображає досвід, що накопичувався упродовж усієї роботи над проектом одного учня або всієї проектної групи. У цьому розумінні портфоліо можна розглядати як оцінку технологію практичних результатів навчання школярів в умовах проектної діяльності.

Портфоліо проекту (проектної папки) містить:

- плани виконання проекту (у них можуть вказуватися завдання для всієї проектної групи та індивідуальні завдання для кожного учасника проекту, а також визначатися форма досягнення результату в цілому й на кожному етапі роботи);
- уся зібрана інформація за темою проекту, у тому числі . творчі реферати проєктувальників, ксерокопії літературних джерел, роздруківки з Інтернету тощо;
- результати досліджень і аналізу зібраної інформації;
- записи всіх ідей, гіпотез і розв'язків, рішень, спродукованих у результаті мозкового штурму чи інших інтерактивних методів, тощо;
- стислий опис усіх проблем, які виникали в ході роботи над проектом, та ідей щодо їх розв'язання;

- ескізи, замальовки майбутнього продукту;
- технологічні карти на виготовлення виробу;
- інші робочі та чорнові матеріали з різних видів робіт, що об'єднані темою проєкту (сюди також може входити клаузура чи будь-яка інша графічна інформація, яку проєктувальники вважають цікавою або корисною для розв'язання досліджуваної проблеми).

Проектна діяльність – це творча робота учня (або учнівського колективу), виконання якої передбачає такі етапи:

- аналіз і оформлення завдання;
- розробка моделі прийняття рішення;
- добір інструментів і обґрунтування; .
- планування роботи;
- виконання плану та його коригування;
- перевірка роботи й підготовка супровідної інформації;
- захист проєкту.

Готуючись до уроку, учитель повинен виходити з того, що метою проєктної діяльності є залучення школярів до творчої діяльності та використання знань, вмінь і навичок, здобутих під час вивчення різних предметів (у тому числі з основ наук: математики, фізики тощо).

Плануючи разом з учнями завдання уроку, на якому відбудуватиметься проєктування, учитель має підводити їх до формування таких завдань:

- навчатися плановій діяльності (учень повинен уміти чітко визначати мету, описувати основні кроки на шляху її досягнення, зосереджуватися на досягненні поставленої мети упродовж усієї роботи);
- набувати навички пошуку, накопичення й обробки інформації, її компонування у вигляді творчих рефератів тощо;
- навчатися аналізувати зібрану інформацію для проєкту;
- виконувати заплановані роботи;
- формувати позитивне ставлення до своєї роботи.

Відтак більш докладно розглянемо вміст основних папок, з яких складається портфоліо.

Портфоліо вчителя

Проектна технологія як суб'єкт-суб'єктна модель навчання передбачає активну та інтерактивну взаємодію не лише учнів, а й учителя. Однак учитель має бути готовим до коригування навчального процесу, здійснення контролю над тими його параметрами, які допоможуть усім учасникам проєкту досягти запланованих навчальних результатів. Одним з таких параметрів є учнівська проєктна робота, що може бути представлена у формі учнівського портфоліо або проєктної папки. Звідси впливають два основних підходи, що є обов'язковими під час підготовки учителя до уроків, на яких учні будуть проєктувати:

- по-перше, учитель виконує учнівський проєкт і, відповідно, розробляє учнівське портфоліо;

– по-друге, розробляє власну проектну папку (портфоліо вчителя) для методичного забезпечення проектної діяльності учнів (розробки ними власних портфоліо).

Портфоліо вчителя – це комплекс методичних розробок у вигляді учнівської роботи, виконаної учителем, планів (календарно-тематичних, конспектів уроків, практичних робіт тощо), дидактичних, наочних матеріалів з досвіду науково-методичної роботи вчителя. Слід ще раз наголосити, що методичні матеріали в портфоліо учителя повинні стосуватися переважно учнівського портфоліо, тобто шляхів реалізації учнівського проекту. Портфоліо вчителя складається з учнівського портфоліо (проектна папка) та методичного комплексу. Кожна з цих папок має відповідне наповнення.

Розглянемо методику підготовки й проведення уроків, на яких учні залучаються до процесу проектування через зміст наведеної структури учительського портфоліо.

Учнівське портфоліо

Відповідно до структури портфоліо учителя, портфоліо учня складається з таких основних папок:

- учнівська презентація;
- учнівське дослідження;
- учнівський продукт.

Учнівська презентація може містити презентацію проблеми й презентацію проекту в тому вигляді, у якому учень захищатиме результати своєї роботи. Проектування починають з формування проблеми, її аналізу та презентації для визначення подальших завдань роботи над проектом. Однак перш ніж розглянути цей етап роботи, відзначимо види практичних робіт, які викликають в учнів найбільші труднощі:

- визначення головних і поточних (для кожного етапу роботи) цілей і проблемних завдань;
- пошук шляхів розв'язання визначених проблем;
- прогнозування наслідків вибору;
- самостійна діяльність і співпраця;
- порівняння отриманого результату з поставленими цілями й завданнями;
- оцінювання процесу та практичного результату проектування.

Виконуючи учнівський проект і готуючись до уроків, на яких школярі працюватимуть над проектом, учителю слід звертати особливу увагу на ці види практичних робіт. Він має ґрунтовно обмірковувати зміст практичних завдань, пояснень чи інструктування стосовно їх виконання, ретельно добирати інтерактивні методи для залучення всіх учнів до процесу проектування тощо.

Щоб обрати тему проекту й визначити суть проблемного завдання, учитель може працювати за такими напрямками:

- залучити учнів (у режимі інтерактивного обговорення) до аналізу потреб оточуючих у різних галузях життєдіяльності: школа, домашнє господарство, відпочинок з друзями, суспільно корисна діяльність тощо;

- здійснити перегляд проєктів, які виконувалися в минулі роки, навести приклади проблемних завдань, їх класифікацію за певними ознаками;

- запропонувати можливі теми для подальшої розробки.

Визначення проблемної ситуації та формулювання відповідного завдання є важливою складовою роботи над проєктом. Учитель повинен уважно ставитися до постановки завдань на такому уроці, оскільки, навчаючи учнів бачити й визначати проблему, він налаштовує їх на особистісну зацікавленість усім комплексом робіт, пов'язаних з майбутнім проєктом. У жодному разі не можна ставити перед школярами вже готову, сформульовану проблему. Учні мають узяти активну участь у визначенні проблеми, обмірковуванні варіантів її постановки, виробленні на цій основі завдань для подальшої роботи.

Активна участь усіх проєктувальників у визначенні проблеми й формуванні завдань проєкту – це той «механізм», який має розпочати процес залучення учня до навчання як суб'єкта, для якого подальша робота над проєктом стане значущою і потрібною. У такій роботі учень самостійно (без авторитарного контролю з боку вчителя) відшукає і опанує необхідні саме йому знання, набуде відповідні вміння, доповнить засвоєні раніше знання з основ наук досвідом їх використання під час розв'язання життєво важливої проблеми. Суттєвими ознаками такого процесу є зацікавленість учня (або учнів, які входять до однієї проєктної групи) усім, що стосується обраної для дослідження теми. Якщо школярі з власної ініціативи задають учителю запитання, звертаються по додаткові консультації під час роботи, значить процес проєктування розпочато, а отже, педагогу вдалося реалізувати особистісно зорієнтований підхід у роботі з учнівським колективом і організований ним процес навчання відповідає ідеям методу проєктів.

Ураховуючи все викладене вище, варто докладніше розглянути питання формулювання проблеми.

Для того щоб навчити школярів формулювати проблему й визначати завдання, необхідно діяти поетапно. Спочатку учитель пропонує учням обрати проблему (із запропонованих), яка, на їхню думку, є актуальною, і обґрунтувати свій вибір. Досвідчені вчителі складають графік роботи проєктних груп, що містить теми, проблеми, короткий опис передбачуваних робіт, і пропонують учням самостійно визначитися з темою і роллю в проєкті протягом, скажімо, тижня. До кожної теми учитель може запропонувати орієнтовний список літератури (її перегляд може бути домашнім завданням до того уроку, на якому визначатимуться тема й завдання проєкту).

Наступний крок – привчити школярів самостійно визначати проблемну галузь і виокремлювати завдання, які є найбільш актуальними. Дуже вдалих, на нашу думку, підхід до класифікації проблемних ситуацій і способів їх

розв'язання запропонували І. Кугут і Н. Меркушева (див. таблицю). Він спирається на образну уяву та асоціативне мислення учнів, що дозволяє більш повно активізувати їхні життєвий досвід і знання. Робота за такою методикою може будуватися так: після того як учні оберуть теми, які їх зацікавили, учитель розкриває різні види проблем і пропонує об'єднатися в проєктні групи на основі візуального образу певної проблеми чи проблемної галузі.

Таблиця

Класифікація проблемних ситуації (за І. Кугут та Н. Меркушева)

Назва проблеми	Пропонований образ для учнів	Формулювання для учнів	Психологічна суть проблеми та шляхи її розв'язання
<i>Проблеми, схожі на мозаїку</i>		Проблема, схожа на мозаїку, складається з декількох окремих частин. Така проблема в цілому розв'язується, якщо розв'язується кожна її частина	Це проблеми, які можуть бути розділені на більш-менш незалежні змістові частини. Учні мають навчитися виокремлювати ці частини й знаходити шляхи розв'язання кожної з них. За умов, коли працює проєктна група, найбільш оптимальним шляхом є розподіл окремих частин проблеми між учасниками групи. Після цього відбувається спільне обговорення, коригування кожного міні-проєкту й спільне прийняття рішення
<i>Проблеми, схожі на багатшарове желе</i>		Розв'язання багатшарових проблем складається з послідовних «технологічних» дій. Такі проблеми розв'язуються за умови послідовного виконання всіх дій	Це проблеми, які розв'язуються шляхом складання алгоритму дій. При цьому важливо, щоб учні навчалися розрізняти суттєві й несуттєві дії щодо розв'язуваної проблеми, навчалися рефлексувати з приводу отриманих результатів, порівнюючи їх з визначеними завданнями
<i>Проблеми схожі на сніжинку</i>		Проблема, схожа на сніжинку, має багато варіантів розв'язання. Необхідно до слідити всі можливі варіанти й обрати оптимальний	Такі проблеми – творчі, продуктивні за своєю суттю і розв'язуються найрізноманітнішими шляхами. Існують певні критерії, що визначаються на основі завдань проєкту. Тут необхідно навчити учнів продукувати різні варіанти розв'язання проблеми, а

			потім, оцінювати їх за визначеними критеріями
<i>Проблеми, схожі на олімпійські кільця</i>		Такі проблеми виникають внаслідок того, що люди не вміють співпрацювати одне з одним і кожен дбає лише про особистий результат. Для їх розв'язання необхідно не лише успішно виконувати власне завдання, але й враховувати роботу інших учасників проєкту, допомагати їм; якщо виникне потреба, варто відмовитися від певної частини власного результату, скоригувати свою роботу тощо	Можливо, у реальності такі проблеми трапляються нечасто. Вони передбачають, що успіх залежить не лише від індивідуальної роботи кожного учасника проєктної групи, але й від роботи групи в цілому. По суті йдеться про вміння співпрацювати, що відповідає ідеям інтерактивного навчання. Оскільки учням важко поєднати в одній ситуації дві умови – особистий успіх і взаємодопомогу, учитель має ознайомити їх з основними інтерактивними прийомами роботи й навчити самостійно застосовувати ці прийоми в проєктній групі
<i>Проблеми, схожі на притчу про слона</i>	Четверо сліпих уперше в житті натрапили на слона. Один них доторкнувся до хобота й сказав, що слон схожий на канат. «Слон схожий на стовп», – заперечив інший сліпий, коли обмацав ногу тварини. Третій, доторкнувшись до живота слона, сказав, що він схожий на велику діжку. «Він схожий на килимок», – мовив четвертий, доторкнувшись до вуха слона	Ці проблеми виникають внаслідок того, що люди по-різному розуміють значення одних і тих самих понять. Для розв'язання таких проблем необхідно з'ясувати, як саме кожний з учасників проєкту розуміє певне поняття, і виробити спільний підхід. Порозуміння дасть змогу більш чітко діяти в складній ситуації	Такі проблеми вирішуються за умови, що учасники проєктної групи узгоджують між собою визначення понять, якими користуються в ході розв'язання проблеми. Тому вчитель повинен подбати про те, щоб учні навчилися знаходити спільну точку зору на предмет обговорення (проблему чи проблемне завдання)

Розглянемо питання, на які вчитель повинен звертати увагу школярів на стадії формування проблеми.

На уроці, під час якого відбувається залучення школярів до постановки проблеми, її обговорення й чіткого формулювання, учитель повинен пояснити, що метою будь-якого дослідження є подолання труднощів у пізнанні нових явищ або вирішенні проблем (техногенних, екологічних тощо). Тут варто навести приклади таких проблем і запропонувати учням визначити їхні спільні ознаки, після чого класифікувати їх, використовуючи наведену вище таблицю.

Окремо варто зупинитися на тому, що проблема має *актуальність* – важливість певного явища чи суперечності для певної ситуації. У презентації обов'язково необхідно відзначати актуальність теми проєкту. Щодо проєктної діяльності поняття «актуальність» має свою особливість – вибір і формулювання теми проєкту відображає рівень підготовки дослідника до її подальшої розробки. Тому вчитель повинен подбати про те, щоб школярі завчасно виконали домашнє завдання, що стосується теми проєкту, або здійснювали її вибір упродовж певного часу (скажімо, протягом тижня учні можуть скласти графік роботи в проєктних групах або серед запропонованих тем обрати найцікавішу й підготувати до неї список літературних джерел).

Презентуючи проблему, слід пам'ятати, що пояснення актуальності обраної теми має бути лаконічним. Найважливіше тут розкрити суть проблеми або особисту зацікавленість предметом дослідження.

Після того як визначено тему, можна приступати до визначення цілей і завдань проєкту. Це варто здійснювати в ході інтерактивного обговорення. Учитель може запропонувати кожній проєктній групі або кожному учневі одним з методів («Мікрофон», «Коло ідей» тощо) висловити власне бачення обраної теми: що хочемо зробити? що необхідно зробити? які завдання у зв'язку з цим є найбільш важливими? Інший можливий варіант роботи учителя – це застосування технології критичного мислення [5]. Суть такого підходу полягає в тому, що педагог пропонує учням висловитися щодо запропонованої проблеми, а потім на основі цих висловлювань скласти списки того, що необхідно зробити для розв'язання проблеми (у тому числі, про що необхідно дізнатися, чому навчитися). Для зручності результати цієї роботи можна оформити у вигляді таблиці. Наведемо приклад орієнтовного алгоритму визначення завдань проєкту.

1. Після того як було обрано тему дослідження (наприклад, проблема глобального потепління), учитель пропонує школярам пригадати, що їм відомо з цієї теми (слід подбати, щоб учні заздалегідь опрацювали відповідну літературу, підручники тощо).

2. Перш ніж запрошувати учнів до відповіді, можна запропонувати їм опрацювати це питання в парах і скласти список ідей.

3. Учитель креслить велику таблицю на дошці (в іншому варіанті такі самі таблиці, накреслені на аркушах паперу, можуть, бути і в кожній групі):

Що знаємо?	Про що хочемо дізнатися? Що хочемо зробити?	Про що дізналися? Чи реалізували заплановане?

4. Учитель просить учнів розповісти все, що їм відомо з обраної теми, використовуючи свої записи. Учнівські відповіді записують в колонку «Що знаємо?». Учитель заохочує і організовує процес відтворення інформації, уточнюючи, з яких джерел вона взята. Приймаються будь-які міркування, що стосуються обраної теми дослідження.

5. Після того як у колонці «Що знаємо?» з'явиться досить велика кількість інформації, учитель пропонує школярам визначити питання до теми проєкту (для заохочення можна запропонувати учням переглянути зроблені записи й з'ясувати, які їхні знання з теми дослідження є неповними, про що вони хотіли б дізнатися більше, що їх найбільше цікавить). Міркування учнів записують у другу колонку таблиці (якщо ці висловлювання значно відхиляються від мети й запланованих завдань як уроку, так і проєкту в цілому, учитель доповнює їх кількома власними думками).

6. Учитель підсумовує відповіді учнів, записані в колонці «Про що хочемо дізнатися? Що хочемо зробити?», і на їхній основі визначає завдання проєкту. У нашому випадку це виглядатиме так:

- з'ясувати, які чинники зумовлюють забруднення навколишнього середовища й призводять до глобальних проблем людства;
- визначити найбільш ефективні природоохоронні технології;
- скласти план конкретних дій, які стануть особистим внеском у розв'язання екологічних проблем.

Як зазначалося вище, наведений алгоритм визначення завдань проєкту є орієнтовним. Зрозуміло, що проблема має враховувати особисті інтереси й природні нахили переважної більшості учасників проєкту, а тому можна запропонувати кожному учневі чи проєктній групі скласти власну таблицю. Після завершення роботи над темою проєкту й одержання практичного результату проєктувальники заповнюють третю колонку таблиці, що передбачає відображення *зовнішнього результату* (матеріального продукту у вигляді виробу – у таблиці можна записати його назву й стисло описати призначення) та *внутрішнього результату*, який, власне, фіксується у вигляді понять і вмінь, котрі учні засвоїли під час роботи над проєктом.

Технології розвитку критичного мислення дають змогу не лише сформулювати завдання, а й швидко скласти план дій, визначити основні напрямки дослідно-пошукової роботи тощо.

Якщо є можливість (наявність у навчальному закладі комп'ютерного класу), учитель може застосувати інформаційні технології в презентації проблеми, її актуальності та визначенні завдань і залучити учнів до розробки цих питань у форматі Power Point.

Завдання практичної роботи:

1. Навести характеристику учнівського портфолію.
2. Навести характеристику портфолію вчителя.
3. Навести характеристику портфолію студента.

Завдання самостійної роботи:

1. Скласти опорну схему на тему «Проектно-технологічний підхід у підготовці учнів до майбутньої професійної діяльності».

2. Знайти в Інтернеті учнівський проект (сайт пошукової системи Google за пошуковим словом handmade) провести аналіз:

- а) учнівської презентації;
- б) учнівського дослідження;
- в) учнівського продукту.

Рекомендована література:

1. Беганська І.Ю. Профілізація навчання – магістральний шлях реформи освіти URL : https://ev.nmu.org.ua/docs/2012/3/EV20123_172-176.pdf.

2. Вдовиченко Р., Калініна Л. Проблеми профільного навчання в старшій школі на регіональному рівні. *Освіта і управління*. 2004. Т. 7. Ч. 2. С. 71–77.

3. Вольянська С.Є. Науково-педагогічна сутність організації профільного навчання у старшій ланці загальноосвітньої школи. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. *Зб. наук. пр. Харків : ХНПУ*, 2005. Вип. 23. С. 13–19.

4. Кузнецов А. А., Филатова Л.О. Профильное обучение и учебные планы старшей ступени школы. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2003. № 3. С. 54–58.

5. Куриш Ю. Становлення профільного навчання. *Завуч*. 2005. № 17–18, червень, 63 с. С. 18–20.

6. Лернер П. Профільна освіта старшокласників : якою їй бути? *Завуч*. 2003. Травень. № 14. С. 6–7.

7. Лікарчук І. Проблема профілізації навчання. *Управління освітою*. 2002. Липень. № 13–14. С. 2–9.

8. Портфоліо педагога / Укладач І. Т. Соколянська. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.

9. Пригодій М. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів: дис... доктора. пед. наук: 13.00.04 / НАПН України, Інститут вищої освіти. Київ, 2011. 517 с.

Практична робота №6

Тема: Методика проведення практичних робіт з технологічного профілю.

Мета: сформувати вміння планувати, розробляти та проводити практичні роботи з курсу «Технології».

Зміст теми:

1. Особливості формування вмінь та навичок учнів за технологічним напрямом.

2. Види виконання практикумів.

3. Структура уроку з практикумом. Приклади проведення практичних робіт у вивченні «Технології».

Загальні відомості:

З метою якісного формування умінь учнів в процесі вивчення курсу «Технології» на кожному з уроків необхідно проводити відповідні практичні роботи, в більшості випадків – міні-практикуми (поточне формування умінь та підсумкові, після вивчення теми, розділу. Наприклад, при вивченні теми «Сучасні технології у виробничій діяльності людини» у розгляді питання «Проектування технологічного процесу».

Розповідь учителя

Розробкою технологій на виробництві здимаються технологи, інженери, конструктори, програмісти, фахівці у відповідних сферах.

Проектування технологічного процесу і його налагодження є однією з основних функцій *технологічної підготовки виробництва (ТПП)*.

Проектування технологічних процесів здійснюється на підставі *завдання на проектування*, що містить необхідні вихідні дані:

- дані про виробничу потужність підприємства;
- характеристика продукції, якісні показники;
- характеристика й обґрунтування прийнятих технологічних рішень, вибору основного технологічного устаткування й транспортних засобів;
- трудомісткість виробничих процесів, структура виробничого устаткування;
- склад працівників і режим роботи;
- вимоги щодо створення безпечних умов праці й охорони навколишнього середовища.

Вимоги ЄСТД (Єдиної системи технологічної документації) регламентують види технологічних документів при проектуванні технологічних процесів. Основними документами є *маршрутна й операційна карти* технологічного процесу.

У *маршрутних картах* незалежно від характеру продукції, що випускається, відбивається весь шлях, що проходить матеріали, напівфабрикати й сировина, перетворюючись в готову продукцію.

Маршрутна карта містить:

- опис технологічного процесу виготовлення виробу всіма технологічними операціями,
- дані про устаткування, оснащення, застосовані матеріали, матеріальні і трудові нормативи (табл. 1).

Таблиця 1

Зразок форми маршрутної карти

№ з/п	Послідовність технологічних операцій	Назва технологічної операції	Засоби оснащення (устаткування, прилади)
1			

В операційних картах більш докладно, ніж у маршрутних, описується виконання кожної окремої операції. У них також указуватися раціональні режими роботи устаткування, застосовувані контрольно-вимірювальні інструменти й прилади, вимоги до виконання операцій та інша інформація (табл.2).

Таблиця 2

Зразок форми операційної карти

Послідовність виконання операції	Графічне зображення (ескіз)	Інструменти, устаткування, прилади	Режим роботи
1			
2			

Після цього бажано на закріплення виконати міні-практикум.

Завдання практичної роботи:

1. Скласти розширений план-конспект міні-практикуму з будь-якої обраної теми курсу «Технології».
2. Скласти план-конспект практичної роботи до будь-якої теми курсу «Технології».

Завдання самостійної роботи:

1. Підготуйте інструктаж до виконання практичної роботи за обраним модулем.
2. Скласти схему уроку за технологічним профілем (тип уроку обрати самостійно).

Рекомендована література:

1. Барабаш, С.Л. Методика проведення практичних робіт у спеціалізованих класах з поглибленим вивченням хімії : [9, 11 кл.]. *Хімія*. 2006. № 22. С. 6.
2. Збірник навчальних програм для загальноосвітніх закладів з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного та технологічного циклу : [8–9 кл. / упоряд. та відп. за вип. Ващенко Л. С.]. Київ : Вікторія, 2009. 222 с.
3. Коберник О. М., Терещук А.І. Теорія і методика профільного технологічного навчання учнів в старшій школі: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2013. 365 с.
4. Коберник О. М. Трудове навчання в школі: проектно - технологічна діяльність 5-12 класи. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 256 с.
5. Коберник О.М., Ящук С.М. Наукові засади теорії та методики навчання технологій: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2013. 289 с.

Практична робота №7

Тема: Методика використання творчого потенціалу варіативних модулів за технологічним профілем

Мета: сформувати вміння планувати проєктну діяльність студентів, відбирати, структурувати та представляти відповідні матеріали.

Зміст теми:

1. Професійні вміння і навички, їх класифікації та умови формування.
2. Методика навчання учнів профільних класів основам проєктування у виробничій діяльності за варіативним модулем.
3. Загальні підходи до методики профорієнтаційної роботи при вивченні варіативних модулів.

Загальні відомості:

У випадку, коли кількість годин на опанування професії менша передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства.

Змістове наповнення технологічного профілю також може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси освоюються учнями послідовно. Програми таких курсів повинні мати відповідний гриф МОН.

Курси за вибором «Професійні проби» можуть освоюватися за рахунок варіативної складової навчальних планів учнями, які навчаються за будь-яким профілем.

Вибрати з переліку тем варіативного модуля тему проєкта, спланувати його виконання та представлення, використовуючи відповідну програму з інструктивно-методичного листа МОН України щодо вивчення трудового навчання та креслення:

Технологія бісерного плетіння на дротяній основі.

Технологія художнього різьблення по дереву.

Технологія геометричного гострокутного гуцульського різьблення.

Основи лісового господарства.

Технологія виготовлення малих архітектурних форм.

Технологія вишивання технікою мережки.

Технологія художнього набивання на тканині.

Технологія плетіння спицями

Технологія рельєфного різьблення.

Технологія розпису на склі.

Технологія соломоплетіння.

Технологія інкрустації виробів з деревини.

Технологія токарної обробки деревини.

Технологія вишивання стрічками.

Технологія виготовлення м'якої іграшки.

Технологія вишивання шовковими стрічками.

Технологія писанкарства.

Технологія клаптикового шиття (печворк).

Технологія хлібопекарського та кондитерського виробництва.

Технологія об'ємної вишивки.

Технологія виготовлення листівок.
 Технологія ниткової графіки.
 Технологія художньої обробки деревини випилюванням.
 Технологія в'язання гачком.
 Технологія дизайну інтер'єру.
 Технологія пірографії (випалювання на деревині).
 Технологія дизайну шкільних та офісних меблів.
 Технологія ручного розпису тканини.
 Технологія виготовлення штучних квітів.
 Технологія ліплення.
 Технологія ручного ткацтва.
 Технологія виготовлення подарункових упаковок.
 Технологія виготовлення дитячого одягу.
 Технологія дизайну предметів інтер'єру.
 Об'ємне комп'ютерне моделювання.
 Технологія виготовлення виробів із сучасних деревних матеріалів.
 Технологія аплікації з текстильних матеріалів ТО фурнітури.
 Технологія виготовлення народної ляльки-оберега.
 Технологія матчворку (конструювання із сірників).
 Технологія деревообробки. Технологія металообробки.
 Основи дизайну.
 Технологія кулінарії.
 Технологія швейної справи.
 Технологія художньої обробки матеріалів.
 Технологія будівництва та опоряджувальних робіт.
 Технологія агровиробництва.
 Основи бджільництва.
 Технічне конструювання та моделювання.
 Технологія української народної вишивки.
 Матеріалознавство та технологія конструкторських матеріалів.
 Енергетика.
 Комп'ютерна інженерія.
 Легка промисловість.
 Основи телекомунікацій.
 Агротехніка.
 Технологія конструювання та моделювання одягу.

Завдання практичної роботи:

1. Провести експрес-діагностику рівня сформованості професійних умінь і навичок з конкретної теми учнів профільних класів.
2. Підготувати 5-7 тем для навчального проєктування учнів за варіативним модулем.

Завдання самостійної роботи:

1. Представити проєкт варіативного модуля.

Рекомендована література:

1. Горпинич С.О., Мельник Ю.Ю. Навчальний посібник з предмета «Технології» для професій харчової галузі (Частина І). Хмельницький, 2014. 108 с.
2. Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі: колективна монографія / Тарара А. М., Вдовченко В. В., Мачача Т. С., Туташинський В. І. Київ : Педагогічна думка, 2017. 361с.
3. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика : монографія / Бербец В.В, Дубова Н.В., Коберник О.М та інші. Київ : Науковий світ, 2003. 292 с.

Практична робота №8

Тема: Методика організації профільного технологічного навчання у сільській місцевості.

Мета: засвоїти методику організації профільного технологічного навчання у сільській місцевості; ознайомитися з моделями профільного навчання в сільській місцевості.

Зміст теми:

1. Характеристика форм організації профільного навчання.
2. Варіативність моделей профільного навчання.
3. Обласні ресурсні центри.

Загальні відомості:

Профільне навчання здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах різного типу: школах, гімназіях, ліцеях, коледжах, колегіумах, спеціалізованих школах з поглибленим вивченням предметів, навчально-виховних комплексах, опорних школах освітнього округу, міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, ресурсних центрах.

За характером взаємодії суб'єктів профільного навчання виділяються форми його організації:

Внутрішньошкільні: профільні класи (групи) в однопрофільних і багатопрофільних загальноосвітніх навчальних закладах; профільні класи з поглибленим вивченням предметів; профільне навчання за індивідуальними навчальними планами та програмами (індивідуальні освітні траєкторії); динамічні профільні групи (у тому числі різновікові); профільні класи (групи) в спеціалізованих школах – інтернатах.

Зовнішньошкільні: міжшкільні профільні класи (групи) в опорній школі освітнього округу, районному ресурсному центрі, НВК тощо; міжшкільні класи (групи) професійної підготовки та профільного навчання на базі міжшкільного навчально-виробничого комбінату (МНВК); профільні класи (групи) загальноосвітніх навчальних закладів на базі професійно-технічних, вищих навчальних закладів.

Опорна профільна школа. Створюється на базі загальноосвітніх навчальних закладів I-III, II-III чи III ступенів, що мають необхідну архітектурну доступність, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення

та розташована в межах територіальної доступності для учнів сусідніх закладів освіти. Опорний навчальний заклад виступає також центром методичної роботи щодо організації профільного навчання, де розробляються методики проведення спеціальних курсів, психологічних тренінгів, проводяться майстер – класи, презентації тощо.

Профільне навчання за індивідуальними навчальними планами здійснюється з метою задоволення індивідуальних запитів старшокласників. Вибір циклу профільних предметів певного профілю може здійснюватися за індивідуальними навчальними планами.

У загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступенів, з малою наповнюваністю учнів, можуть створюватися різновікові профільні групи (10–11-ті класи). Районний (міський) ресурсний центр.

Ресурсний центр районного (міського) рівня створюється, зазвичай, на базі навчальних закладів, що мають архітектурну доступність, належне матеріально-технічне, професійно-педагогічне забезпечення, що дозволяє ефективно використовувати матеріальні, кадрові ресурси, концентрувати їх для вирішення освітніх потреб віддалених шкіл. На базі обласних установ для школярів, навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти також можуть створюватися обласні ресурсні центри.

Освітній округ з кількома опорними школами. Освітній округ розглядається як форма взаємодії навчальних закладів, спрямована на здійснення профільного навчання учнів різних типів загальноосвітніх шкіл, у тому числі малочисельних, що здійснюється за рахунок цілеспрямованого й організованого залучення освітніх ресурсів, у тому числі ресурсів професійно-технічних навчальних закладів різних рівнів атестації, форм власності і підпорядкування, що знаходяться на території обслуговування.

Опорні школи (навчальні заклади) освітнього округу спільно визначають вагомі для учнів профілі, максимально охоплюючи профільні предмети, курси за вибором, що збігаються з вибором учнів двох чи більше шкіл як суб'єктів освітнього округу.

Завдання практичної роботи:

Дати відповіді на запитання:

1. Специфіка сільської школи.
2. Моделі профільного навчання в сільській школі.
3. Соціокультурні чинники, які впливають на результативність освітнього процесу у сільській школі.

Завдання самостійної роботи:

1. Підготувати реферат з презентацією «Психологічний супровід профільного навчання та допрофільної підготовки у сільській школі».
2. . Вивчити стан профільного навчання у школах сільської місцевості.

Рекомендована література:

1. Бібік Н.М. Проблема профільного навчання в педагогічній теорії і практиці. Профільне навчання: Теорія і практика. Зб. наук. праць за

матеріалами методолог. Семінару АПН України. Київ : Пед.преса, 2006. С. 23–29.

2. Концепція профільного навчання в старшій школі. *Інформ. зб. Міністерства освіти і науки України*. 2003. № 24. 15 с.

3. Огнев'юк В.О. Профільна школа в категоріях цілей і цінностей освіти. Профільне навчання: Теорія і практика. *Зб. наук. праць за матеріалами методолог. Семінару АПН України*. Київ : Пед. преса, 2006. С. 15-22..

4. Профільне навчання: теорія і практика / П.І. Замаскіна, В.І. Кизенко Л.А. Липова, В.В. Малишев, та ін. Київ : ВВП «Компас», 2007. 192 с.

Практична робота №9

Тема: Діагностика готовності вчителя технологій до профільного навчання старшокласників.

Мета: сформулювати вміння підготовки до проведення уроків з курсу технології майбутніх учителів профільного навчання; ознайомити з особливостями діагностики готовності вчителів технологій до профільного навчання старшокласників.

Зміст теми:

1. Компетентність вчителя в умовах профільного навчання.
2. Готовність вчителя до здійснення професійної діяльності (структура, критерії).
3. Самооцінка професійної компетентності вчителя профільної школи.

Загальні відомості:

В умовах сьогодення великого значення у підготовці майбутніх вчителів загальноосвітніх закладів набуває компетентнісний підхід.

У державних документах (Закон України «Про вищу освіту») наголошується, що підготовка фахівця з вищою освітою повинна відповідати стандартам вищої освіти та сприяти самореалізації особистості майбутнього вчителя.

Поняття «компетентність» розглядається багатьма вченими, педагогами, психологами, філософами, як здатність на основі отриманих знань здійснювати професійну діяльність, включаючи всі їхні напрямки: навчальну роботу, методичну, виховну (організаційну). Вводяться такі поняття як: компетентна людина, що обізнана у певній професійній галузі.

Порівняння понять: компетентність і компетенція.

Компетентність – якість особистості, яку можна вимірювати (високий, середній, низький рівень компетентності). Компетенція – не вимірюється на відміну від компетентності. Це знання, уявлення, певні дії. У науковій літературі компетентність визначається як система взаємопов'язаних сфер діяльності особистості: мотиваційно-теоретична, практично-прикладна, дослідницько-рефлексивна (В. Блінов, Є. Соловйова).

Компетентність розглядається як достатній рівень професійних знань, умінь, навичок які використовуються фахівцем (Я. Коломінський,

Б. Смірнов, Н. Тализіна). Це якісний і результативний показник сформованості професійних знань та вмінь (Б. Гершиновський). У профільній школі вчитель виступає як генератор ідей, людина творча, з високим інтелектом. Він має бути мудрим (розумним як людина), науково компетентним, виявляти інтерес до розробки і реалізації нових навчальних програм; Володіти психологічними знаннями культурою спілкування. Він повинен бути організатором навчальної пошукової роботи, бути консультантом і наставником.

Готовність до професійної діяльності розглядається багатьма вченими як система професійних якостей (Н. Біла, З. Дидич, В. Різник).

Готовність до професійної діяльності – складне особистісне утворення, яке має інтегративний характер та охоплює професійно-педагогічні погляди, загальну освіченість, оптимізм, здатність до переборення труднощів, самооцінку результатів своєї роботи, потребу у професійному самовихованні.

Компоненти готовності до професійної діяльності:

- Мотиваційний компонент (професійно-педагогічна спрямованість, прагнення займатися педагогічною діяльністю).
- Морально-орієнтаційний (професійний обов'язок, педагогічний такт, любов до дітей, етичні переконання).
- Пізнавально-операційний (використання основних форм і методів навчальної діяльності, необхідних для здійснення професійної діяльності).
- Емоційно-вольовий (передбачає емоційну забарвленість пізнавальних і вольових процесів).
- Психофізіологічний (працездатність, психологічна витримка, саморегуляція, рівноваженість).
- Оцінювальний (критичне осмислення своєї діяльності, самооцінка своєї професійної підготовки).

Критерії готовності вчителя до професійної діяльності:

1. Професійна спрямованість особистості.
2. Рівень педагогічної культури.
3. Творча активність.
4. Методична грамотність.
5. Потреба в самовдосконаленні.

На основі критеріїв готовності визначають її рівні: низький, середній, високий.

До параметрів оцінки і самооцінки відносяться:

здатність діяти на основі отриманих знань

- знання основних документів про школу і профільне навчання
- знання методологічних основ особистісно-орієнтованого навчання
- володіння змістом фахового предмету на високому рівні
- методикою організації проектної діяльності учнів
- методикою наукового експерименту з предмету викладання.

До вимог підготовки вчителя додаються такі компетенції:

- вміння розробляти елективні курси, використовувати форми діяльності учнів(проєктні, індивідуальні, групові)
- організовувати самостійну роботу учнів за різними джерелами інформації та базами даних
- знатися на сучасних технологіях навчання (вміти користуватися комп'ютерами, інформаційними технологіями для відкритої освіти).

Учитель профільної школи має забезпечити практичну орієнтацію освіти учнів/старшокласників; забезпечити формування компетентностей учнів (інтелектуальної, інформаційної).

Завдання практичної роботи:

Дати відповіді на запитання:

1. Підготовка вчителя до уроку технологій.
2. Структурно-функціональний аналіз змісту навчального матеріалу уроку. Визначення мети уроку. Вміння обирати найбільш ефективні педагогічні технології.
3. Проведення систематичного анкетування (для визначення ціннісних орієнтацій).

Завдання самостійної роботи:

1. Науково-методичне забезпечення підготовки вчителя-предметника до профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.
2. Підготувати реферат на тему «Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності».

Рекомендована література:

1. Балл Г., Перепелиця П. Психолого-педагогічні засади організації профільної допрофесійної підготовки школярів. *Педагогіка і психологія проф. освіти*. 1998. № 5. С. 149–159.
2. Вольянська С.Є. Організація профільного навчання в загальноосвітній школі в умовах регіону: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харків. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. Харків, 2006. 26 с.
3. Огнев'юк В.О. Профільна школа в категоріях цілей і цінностей освіти. Профільне навчання: Теорія і практика. *Зб. наук. праць за матеріалами методолог. Семінару АПН України*. Київ : Пед. преса, 2006. С. 15–22.
4. Пакуш М.А. Критерії готовності вчителя до профільного навчання фізики. Методичні рекомендації. Львів: Спом, 2004. – 16 с.
5. Пакуш М.А. Науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до профільного навчання фізики у загальноосвітніх навчальних закладах. Львів: Спом, 2005. 20с.
6. Самодрин А.П. Принцип профільного навчання. Психолого-педагогічний супровід профілізації освіти: теорія і практика. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 10-11 грудня 2008*

р.) / За ред. В.Ф. Моргуна. Полтава: Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, 2008. С. 39–43.

4. Завдання самостійної роботи

1. Розробити авторську програму факультативного курсу за технологічним напрямом.

Основні компоненти програми:

- пояснювальна записка і відображення в ній мети вивчення курсу, кількість годин за розділами, темами;
- основна частина програми, що розкриває зміст курсу;
- наявність спеціальних розділів в основній частині програми, їх значення;
- відображення в програмі основних вимог до загальноосвітньої підготовки учнів (поняття, вміння, навички, очікувані результати);
- міжпредметні та міжкурсів зв'язки;
- норми оцінювання;
- список рекомендованої літератури для учнів і вчителів.

2. Для випереджального завдання скласти список рекомендованої літератури до однієї з тем курсу.

3. Підготувати огляд сучасних публікацій періодичної педагогічної преси.

4. Скласти проблемні запитання, завдання, ситуації до будь-якої теми (за вибором).

5. Підготувати термінологічний практикум до будь-якого розділу факультативного курсу за технологічним напрямом (за вибором).

5. Перелік питань до екзамену

1. Концепція профільного навчання у старшій школі.
2. Сутність, мета та завдання організації профільного навчання.
3. Структура профільного навчання старшокласників.
4. Форми організації профільного навчання.
5. Концептуальні основи технологічної підготовки учнів старших класів.
6. Зміст та структура курсу технологій у старшій школі.
7. Формування ключових компетентностей з курсу «Технології».
8. Зміст і структура шкільного курсу «Технології» в профільній школі.
9. Наступність трудового і профільного навчання у школі.
10. Основні напрями профільного навчання в старшій школі.
11. Формування практичних умінь та навичок учнів за технологічним профілем навчання.
12. Психологічний супровід допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів.
13. Організація допрофільної підготовки учнів.

14. Курси за вибором в організації допрофільної підготовки і профільного навчання.
15. Професійне самовизначення старшокласників в умовах профільного навчання.
16. Сутність дидактичних принципів профільного навчання.
17. Комплексне методичне забезпечення профільного навчання.
18. Структура і зміст навчальної програми «Технології» у 10-11 класах.
19. Зміст та структура навчального модуля «Дизайн предметів інтер'єру»
20. Зміст та структура навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».
21. Зміст та структура навчального модуля «Дизайн сучасного одягу».
22. Структура уроків за технологічним профілем. Особливості підготовки, планування та проведення уроків різних типів.
23. Система вимог до оптимально організованого уроку профільного навчання у старших класах. Аналіз уроку технологій.
24. Інноваційні педагогічні технології у профільному навчанні.
25. Основи професійної орієнтації учнів у технологічній підготовці профільної школи.
26. Зміст та структура навчального модуля «Краса та здоров'я».
27. Організація профільної технологічної підготовки учнів старших класів сільської місцевості.
28. Модульний підхід до обґрунтування змісту профільної технологічної підготовки сільських старшокласників.
29. Види та зміст програми технологічних профілів для сільської місцевості.
30. Навчально-матеріальна база профільної підготовки старшокласників.
31. Організаційна та методична підготовка вчителя до проведення уроків у профільній школі.
32. Зміст та структура навчального модуля «Кулінарія».
33. Зміст та структура навчального модуля «Ландшафтний дизайн».
34. Портфоліо як форма оцінювання результативності навчальної діяльності учнів профільної школи.
35. Аналіз програми профільного курсу «Основи дизайну».
36. Зміст та структура навчального модуля «Креслення».
37. Методика навчання учнів проєктної діяльності у профільній школі.
38. Методика проведення практичних робіт за технологічним профілем.
39. Методика організації профільного технологічного навчання у сільській місцевості.
40. Методика використання творчого потенціалу навчальних модулів за технологічним профілем.
41. Методика формування художньо-проєктних предметних компетентностей з «Основ дизайну» за лонгітюдним методом у профільній школі (за В. Вдовченко).

42. Методика навчання учнів основам проєктування виробів в етностилі при вивченні спецкурсу «Проєктування виробів в етностилі» (10-11 класи).

43. Методи крос-функціональності при вивченні курсу «Технології» у профільній школі.

44. Методика навчання учнів моделюванню одягу при вивченні курсу за вибором «Моделювання одягу» (11 клас).

45. Методика виконання практичних робіт за розділом «Техніки в Українській народній вишивці» при вивченні курсу за вибором «Сучасна вишивка» (10 клас).

46. Методика навчання учнів проєктуванню як складової сучасного виробництва та життєдіяльності людини (11 клас).

47. Методика навчання учнів за розділом «Автоматизація виробництва і робототехніка» при вивченні спецкурсу «Технології сучасного виробництва» (10 клас).

48. Методика навчання учнів проєктних робіт при вивченні навчального модуля «Дизайн сучасного одягу» (11 клас).

49. Методика виконання проєктних робіт при вивченні навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» (11 клас).

50. Методика навчання учнів за модулем «Дизайн предметів інтер'єру».

51. Методика навчання учнів за модулем «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

52. Методика навчання учнів за модулем «Дизайн сучасного одягу».

53. Методика навчання учнів за модулем «Краса та здоров'я».

54. Методика навчання учнів за модулем «Кулінарія».

55. Методика навчання учнів за модулем «Ландшафтний дизайн».

56. Методика навчання учнів за модулем «Основи підприємницької діяльності».

57. Методика навчання учнів за модулем «Основи автоматики і робототехніки».

58. Методика навчання учнів за модулем «Комп'ютерне проєктування»

59. Методика навчання учнів за модулем «Креслення».

60. Методика проведення інтегрованих уроків за технологічним профілем «Основи дизайну».

6. Методи навчання

Методи навчання – засоби спільної роботи викладача та студентів, за допомогою яких, у тих, хто навчається формуються необхідні знання, вміння та навички. Кожний метод – це струнка система взаємопов'язаних прийомів: усне викладення навчального матеріалу, обговорення матеріалу, показ (демонстрація) вправи, практичні роботи, самостійна робота.

Використовуються такі методи навчання:

– *методи організації навчально-пізнавальної діяльності*: словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, навчальна дискусія, диспут), наочні (демонстрування, ілюстрування), практичні; індуктивні,

дедуктивні, метод аналогій; проблемно-пошуковий, евристичний, дослідницький, репродуктивні методи, самостійна робота з електронним навчально-методичним комплексом.

–методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: бесіда, виконання проєктів, тестових завдань, опитування, методи інтерактивного навчання, практичні роботи спрямовані на застосування теоретичних знань на практиці; методи формування інтересу (аналіз проблемних ситуацій).

–методи контролю і самоконтролю: усний і письмовий контроль, практичні роботи, тестування, фронтальний і диференційований, поточний і підсумковий контроль.

Під час викладання дисципліни «Організація ресторанного господарства» для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-методи, ділові ігри, презентації.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система дозволяє студентам сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, що необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використовувати при розв'язанні проблеми.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань. Однією з позитивних рис презентації та її переваг під час використання у навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної, управлінської діяльності фахівців та передбачає розгляд виробничих ситуацій, проблемних ситуацій тощо.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними вище темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5-6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

7. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Під час навчання одним із важливих моментів є оцінювання критеріїв знань студентів, які є невід'ємною складовою частиною навчального процесу.

Експрес-контроль підготовки студентів до практичного заняття, проведення розрахунків і оформлення результатів практичної роботи; оцінка роботи студентів протягом практичного заняття; перевірка ведення конспекту тем, що винесені на самостійне опрацювання; оцінка за навчальний проєкт; наповненість портфолію тощо.

Критерії оцінювання знань вводяться з урахуванням особливостей навчальної дисципліни з наступним детальним поясненням щодо виставлення оцінки:

– Присутність на лекції, вивчення та доповнення матеріалу лекції – 10 балів (відвідування 1 лекції дорівнює 2 бали);

– Виконання та здача практичної роботи – 30 балів (максимальна кількість балів 4: допуск – 1 бал, виконання – 1 бал, обробка інформаційних джерел – 1 бал, здача – 1 бал);

- Виконання завдання самостійної роботи – 8 балів (0,5 бали за одну роботу);
- Складання портфоліо – 10 балів;
- Розробка та захист проекту – 12 балів;
- Розробка та захист уроків профільного навчання – 10 балів;
- Екзамен – 20 балів.

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру та рівня складності, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Розподіл балів, які отримують студенти Денного відділення

Поточна робота										max	Підсумковий тест (екзамен)	сума
Вид роботи	Блок 1. Особливості змісту та організації навчання у профільній школі				Блок 2. Навчання за технологічним профілем у профільній школі							
	Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5			
лекції	1	1	1	1	1	1	1	1	2	10	20	100
практичні	2	2	2	2	2	3	2	2	3	20		
самостійні	5	5	5	5	6	6	6	6	6	50		
Разом	8	8	8	8	9	10	9	9	11	80		

Заочного відділення

Поточна робота										max	Підсумковий тест (екзамен)	сума
Вид роботи	Блок 1. Особливості змісту та організації навчання у профільній школі				Блок 2. Навчання за технологічним профілем у профільній школі							
	Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5			
лекції	1	1	1	1	1	-	1	1	1	8	20	100
практичні	1	1	1	1	1	-	1	1	1	8		
самостійні	7	7	7	7	7	7	7	7	8	64		
Разом	8	8	8	8	9	10	9	9	11	80		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою		Оцінка ECTS	100-бальна система оцінювання
Екзамен (чотирирівнева)	Залік (дворівнева)		
відмінно	зараховано	A	90-100
добре	зараховано	B	80-89
		C	71-79
задовільно	зараховано	D	61-70
		E	50-60
незадовільно	незараховано	FX	30-49
		F	0-29

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів; створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі та організації навчального процесу.

Мета профільного навчання – забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж усього життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. Профільне навчання спрямоване на формування ключових компетентностей старшокласників, набуття ними навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

Принципи профільного навчання – 1). Диференціації (розподіл учнів за рівнем освітньої підготовки, інтересами, потребами, здібностями і нахилами); 2). Варіативності, альтернативності й доступності (освітніх програм, технологій навчання і навчально-методичного забезпечення); 3). Наступності та неперервності (між допрофільною підготовкою і профільним навчанням, професійною підготовкою); 4). Гнучкості (змісту і форм організації профільного навчання, у тому числі дистанційного; забезпечення можливості зміни профілю); 5). Діагностико-прогностичної реалізованості (виявлення здібностей учнів з метою їх обґрунтованої орієнтації на профіль навчання).

Профіль навчання – це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів. Профіль навчання визначається з урахуванням інтересів школярів та їх батьків, перспектив здобуття подальшої освіти і життєвих планів учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону. Навчальний профіль визначається як добором предметів, так і їх змістом. Профіль навчання охоплює таку сукупність предметів: базові, профільні та курси за вибором.

Напрямок профілізації – самостійно обране навчальним закладом спрямування організації педагогічного процесу, що забезпечується певним добором навчальних дисциплін.

Напрями профільного навчання – суспільно-гуманітарний, філологічний, художньо-естетичний, природничо-математичний, технологічний, спортивний. Їх набір відповідає соціально-диференційованим видам діяльності, які обумовлюються суспільним розподілом праці, і містить знання про природу, людину, суспільство, культуру, науку та виробництво.

За основними напрямками профілізації визначаються різноманітні навчальні профілі. В окремих випадках загальноосвітній навчальний заклад (клас) може організувати навчання за універсальним напрямом. Тоді задоволення освітніх запитів учнів здійснюється за рахунок введення курсів за вибором, які дають змогу поглибити або професійно спрямувати зміст споріднених базових предметів.

Базові загальноосвітні предмети – становлять інваріантну складову змісту середньої освіти і є обов’язковими для всіх профілів. Ці предмети реалізують цілі й завдання загальної середньої освіти. Зміст навчання і вимоги до підготовки старшокласників визначаються державним стандартом повної загальної середньої освіти.

Профільні загальноосвітні предмети – це предмети, що реалізують цілі, завдання і зміст кожного конкретного профілю. Профільні предмети вивчаються поглиблено і передбачають більш повне опанування понять, законів, теорій; використання інноваційних технологій навчання; організації дослідницької, проектної діяльності; профільної навчальної практики учнів тощо. Профільні предмети забезпечують також прикладну спрямованість навчання за рахунок інтеграції знань і методів пізнання та застосування їх у різних сферах діяльності, в т.ч. і професійній, яка визначається специфікою профілю навчання.

Опанування змісту предметів на різних рівнях у профільних загальноосвітніх навчальних закладах передбачається на:

Рівень стандарту – обов’язковий мінімум змісту навчальних предметів, який не передбачає подальшого їх вивчення (наприклад, математика у філологічному профілі; історія у фізико - математичному).

Академічний рівень – обсяг змісту достатній для подальшого вивчення предметів у вищих навчальних закладах — визначається для навчальних предметів, які є не профільними, але є базовими або близькими до профільних (наприклад, загальноосвітні курси біології, хімії у фізико-технічному профілі або загальноосвітній курс фізики у хіміко-біологічному профілі). Зміст навчання на першому і другому рівнях визначається державним загальноосвітнім стандартом.

Рівень профільної підготовки – зміст навчальних предметів поглиблений, передбачає орієнтацію на майбутню професію (наприклад, курси фізики і математики у фізико-математичному профілі або курси біології та хімії у хіміко-біологічному профілі).

Курси за вибором – це навчальні курси, які доповнюють навчальні предмети і входять до складу допрофільної підготовки та профільного навчання. Курси за вибором створюються за рахунок варіативного компонента змісту освіти.

Форми організації профільного навчання – регламентують діяльність суб’єктів навчально-виховного процесу в системі профільних загальноосвітніх навчальних закладів і забезпечують умови для реалізації його мети і завдань. За характером взаємодії суб’єктів профільного навчання виділяються внутрішньошкільні та зовнішньошкільні форми його організації.

Внутрішньошкільні форми організації профільного навчання – профільні класи в однопрофільних загальноосвітніх навчальних закладах; профільні групи в багатопрофільних загальноосвітніх навчальних закладах; класи з поглибленим вивченням предметів; профільне навчання за індивідуальними навчальними планами і програмами; динамічні профільні групи (в тому числі різновікові).

Зовнішньошкільні форми організації профільного навчання – міжшкільні профільні групи; профільна школа інтернатного типу; освітній округ; навчально-виховний комплекс (НВК); міжшкільний навчально-виробничий комбінат (МНВК); загальноосвітні навчальні заклади на базі професійних (професійно-технічних), вищих закладів освіти.

Типи загальноосвітніх навчальних закладів, у яких здійснюється профільне навчання – однопрофільні і багатопрофільні школи, спеціалізовані школи, ліцеї, гімназії, колегіуми, школи з класами з поглибленим вивченням окремих предметів. Профільне навчання може здійснюватися на базі чи за участю позашкільних навчальних закладів. Загальноосвітній навчальний заклад може мати один або декілька профілів. В окремих випадках загальноосвітній навчальний заклад (клас) може організувати навчання за універсальним напрямом. Тоді задоволення освітніх запитів учнів здійснюється за рахунок введення курсів за вибором, які дають змогу поглибити або професійно спрямувати зміст споріднених базових предметів.

Освітній округ – це добровільне об'єднання загальноосвітніх шкіл різних форм і типів власності між собою та іншими навчальними закладами та установами. У межах освітнього округу може визначатися опорна школа (базовий навчальний заклад), яка виконує функцію «ресурсного центру».

Навчально-виховний комплекс (НВК) – це об'єднання освітніх, фінансових, інформаційних ресурсів навчальних закладів різних типів і рівнів акредитації для задоволення допрофесійних і професійних запитів учнів.

Міжшкільний навчально-виробничий комбінат (МНВК) – це навчальний заклад, який забезпечує потреби учнів загальноосвітніх навчальних закладів у профорієнтаційній, допрофесійній та професійній підготовці.

Загальноосвітні навчальні заклади на базі вищих або професійно – технічних навчальних закладів – заклади, забезпечують загальноосвітню підготовку та профільну підготовку, яка відповідає професійній спеціалізації факультетів цих закладів і реалізується в основному його науково-педагогічними працівниками.

Допрофільна підготовка – здійснюється у 8-9 класах з метою професійної орієнтації учнів, сприяння вибору ними напряму профільного навчання у старшій школі.

Форми реалізації допрофільної підготовки – поглиблене вивчення окремих предметів на диференційованій основі; введення курсів за вибором, профільна орієнтація, інформаційна робота тощо. Допрофільна підготовка

здійснюється також через факультативи, предметні гуртки, наукові товариства учнів, Малу академію наук, предметні олімпіади, кабінети профорієнтації тощо.

Диференційований підхід – розподіл учнів на групи за окремими особистісними можливостями.

Диференціація профільна – здійснюється за рахунок вивчення навчальних дисциплін певного напрямку або циклу.

Особистісно зорієнтоване навчання – організація навчання на засадах глибокої поваги до особистості учня, урахування особливостей індивідуального розвитку, ставлення до нього як до свідомого відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії; передбачає формування цілісної особистості, яка усвідомлює свою гідність і поважає інших людей

Професійна орієнтація – система заходів, спрямованих на надання допомоги молоді у виборі професії. Включає пропаганду найбільш потрібних суспільству професій, індивідуальні консультації, інформацію про професійно-технічні, середні спеціальні та вищі навчальні заклади, організацію трудових об'єднань школярів тощо; частина системи трудового виховання і навчально-виховної роботи в загальноосвітній школі.

Допрофесійна підготовка – процес, який включає в себе трудове навчання, професійну орієнтацію, виховання якостей, необхідних для адаптації в суспільстві.

Поглиблене вивчення – ґрунтовне вивчення предмета, більш глибоке і повне опанування поняттями, теоріями, передбаченими стандартом освіти

Профорієнтаційна робота в закладі освіти – це спеціально організована діяльність, спрямована на надання учням психолого-педагогічної підтримки в проєктуванні ними варіантів продовження навчання у профільних і непрофільних класах старшої школи, в установах професійної освіти.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Календарно - тематичне планування з «Основ дизайну» у 10 класі

<i>№ уроку к-сть год</i>	<i>Назва теми і практичної роботи</i>	<i>Тип уроку</i>	<i>Опорні знання</i>	<i>Формування вмінь і навичок</i>	<i>Домашнє завдання</i>
5 год.	Розділ 1. ВСТУП. ДИЗАЙН ЯК ВИД ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК, ПЕРСПЕКТИВИ				
1 год. (1 урок)	Тема 1.1. Дизайн як вид проєктної діяльності: становлення, розвиток, перспективи.	Засвоєння нових знань	Матеріальна культура в етнографічних дослідженнях. Декоративно-прикладне мистецтво – основа сучасного етнографічного дизайну. З історії розвитку: ремесло, дизайн і технології в Україні, за кордоном. Художньо-промислові центри в Україні. Особливості українського національного дизайну. Дизайн як навчальне проектування в загальноосвітній школі.	Характеризує етапи розвитку матеріальної культури в Україні, за кордоном. Наводить приклади об'єктів праці ремісників, дизайнерських розробок, промислових зразків. Показує на карті художньо-промислові центри в Україні та за кордоном. Розпізнає особливості українського національного дизайну за традиційними матеріалами, формою, кольором, знаками-символами.	Вивчити параграф №1.
1 год. (2 урок)	Практична робота №1.1.1 Перегляд відеофільму про художньо-промислові організації, виставки-презентації дизайнерських проєктів.	Урок формування вмінь та навичок	Сутність художньо-промислових організацій. Ознайомлення з дизайнерськими проєктами.	Аналізує сучасні дизайн-проєкти. Виконує порівняльний аналіз: вироби широкого побутового вжитку різних років виготовлення, різних	Підготувати порівняльну таблицю вітчизняних і зарубіжних фірм по виробам промислового

				фірм – вітчизняних і зарубіжних.	вжитку різних років виготовлення,
1 год. (3 урок)	Практична робота №1.1.2 Ознайомлення з матеріалами виставок за каталогами, спеціалізованими виданнями, за допомогою мережі Інтернет.	Формування вмінь та навичок	Ознайомлення з матеріалами виставок за каталогами, спеціалізованими виданнями.	Оволодіває навичками відбору, систематизації інформації на паперових, електронних носіях.	Оформлення узагальнених матеріалів для папки індивідуального портфоліо в електронній або паперовій формі.
1 год. (4 урок)	Практична робота №1.1.3. Створення фотомонтажу за матеріалами каталогів, спеціалізованих видань, рекламних матеріалів про дизайн як вид проектної діяльності: етапи становлення, розвитку, перспективи.	Комплексного застосування знань, умінь та навичок	Ознайомлення з поняттями про етапи створення фотомонтажу.	Оволодіння навичками по створенню тематичного фотомонтажу для шкільного веб- сайту, стенда, стіннівки.	Доробити завдання практичної роботи
1 год. (5 урок)	Тема 1.2. Особливості організації робочих місць дизайнерів-графіків і веб-дизайнерів у виробничих та навчальних умовах. Практична робота №1.2.1 Організація робочих місць дизайнерів (художників-конструкторів).	Комбінований	Правила внутрішнього розпорядку і безпечної праці в шкільних дизайнерських майстернях. Сучасні організації форми для виконання учнями творчих робіт у складі ланок, бригад, дизайнерських та конструкторських бюро, відділу технолога. Обов'язки членів творчих об'єднань. Організація робочих місць для проектування (дизайну) і виготовлення (технології).	Знає правила внутрішнього розпорядку і загальні правила безпечної праці в шкільних дизайнерських майстернях. Характеризує творчі об'єднання для виконання різних проектних завдань: дизайнерське бюро; конструкторське бюро; відділ технолога; виробнича ланка, бригада виконання. Організовує робоче місце для вибраного виду проектної діяльності.	Почитати параграф №2, доробити завдання практичної роботи.